د لمانځه په قعدو کې

د شهادت په ګوته اشاره

Ketabton.com

لیکوال :

عبدالرحیم فوزي(هروي)

ژباړن :

نعمت الله پټانزی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

دخپل پلار شهیـداسدالله سپیڅلي روح اوګراني مورته چې تل یې

دعلم اوپوهې لورته هڅولی یم په ډیره مینه ډالۍ کوم .

ژباړن

دچاپ ټول حقوق یې له ژباړن سره خوندي دي

کال : ۱۳۹۵ هـ ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

مژده درچشم سنائی تیربادا چون سنا ن

گر زمانی زنده گی خواهد سنائی بی سنن

(سنائي غزنوي)

دبشریت ستر لاربنود نبي کریم (صلی الله علیه وسلم) په یوه حدیث شریف کې داسې فرمایي :

« عن ابی هریرة رضی الله عنه قال : قال النبي صلی الله علیه وعلی آله واصحابه وسلم : ان جزء من سبعین جزء النبوة تاخیر السحور وتبکیر الافطار واشارة الرجل با صبعة فی الصلوة . »

قدوری دعبدالرزاق اوکامل ابن عدی مسند ،فتاوی العزیزي : ۴/۱

دحدیث شریف ژباړه :

« له ابوهریره رضی الله عنه څخه روایت دی چې نبي کریم (صلی الله علیه وسلم) ویلي دي چې : دپشلمي په وخت کې دډوډۍ خوړلو وروسته والی (دسهار راختلوته نږدې) اوپه روژه ماتي کې بیړه (دروژې ماتول ترلمرلویدنې وروسته دماښام ترتحقق موندلو پورې) اودلمانځه په قعدوکې دالله(جل جلاله) دوحدانیت لپاره دشهادت په ګوته اشاره کول دپیغمبرۍ داویایمې برخې څخه یوه برخه ده . »

مه نازیږئ په ښایست ددې دنیا

پاتې کیږي هم له شاه هم له ګدا

ابدي ژوند درنه غواړي نیک عمل

توښـه جوړه کړئ دنیاکې دعقــبا

(پټانزی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمطالبولړلیک

سرلیک **مخکنه**

دژباړن سریزه......6

دلیکوال خبرې......9

داستاذ ضیاء احمد« فاضلي» سریزه......10

دلمانځه په قعدوکې دشهادت دکلمې دتلفظ په وخت کې دشهادت په ګوتې سره داشارې دعمل......12

هغه اصول اوقواعد چې دشهادت په ګوته سره داشارې کولو په وړاندې نیوکې دفع کوي......20

دحدیث په متن کې دګډوډۍ نشتون......20

په ظاهرالروایت کې دشهادت په ګوته داشارې دیادونې نشتون......21

دوقاراو آرامۍ نشتون......22

دشهادت په ګوته داشارې کولو په اړوند دشهیدمیرزا مظهر«جان جانان (رحمة الله علیه) » فقهې خیړنې.23

په زړه پورې پلټنه......25

پیوستونه......26

ویل ،کول اونیت......26

لمونځ هغه وخت دکمال درجې ته رسیږي چې دزړه حضورپه کې منځ ته راشي......27

په عبادتونو اوطاعتونوکې دزړه دحضور ارزښت اومرتبه......28

دقیامت په ورځ دبدن دهرغړي دکړو وړو شهادت اوګواهي......29

دالله (جل جلاله) دسپیڅلي ذات څخه په ظاهري اوباطني غړیو سره دشرک نفې کول......30

(c) ketabton.com: The Digital Library

تبصره (څرګندونه)..30

په فعل اوعمل سره دشکرایستل اوحمدویل غوره دي ،په قول او ویلوسره دشکرایستلواو حمد...........31

حمد...31

دطب دپخوانیوعلماوودڅېړنې پایله «دشهادت دګوتې اړیکه (نږدې والی) له زړه سره» 32

دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته سره داشارې دکولوپه اړه داحنافوفقهاوو کرامو(رحمة الله علیه).....34

دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته داشارې په اړه ضروري احکام اومسائل..................................37

دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته سره داشارې کولوپه اړونددڅلورګونو امامانو 39

دشهادت په ګوته سره داشارې دسنت والي دنفې کولو ځینې کمزوري دلائل 41

ځینې کتابونه چې دشهادت په ګوته سره اشاره کول په کې تشریح اوتائېد شوي دي...........................43

دلیکوال لنډه پېژندنه...44

(c) ketabton.com: The Digital Library

دژباړن سریزه

الحمدلله ،الحمدلله الذي أرسل بالهدی ودین الحق لیظهره علی الدین کله ،والصلا ة والسلام علی سیدنا ومولانا محمد وعلی آله واصحابه أجمعین . امآ بعد :

درنولوستونکو:

هرڅوک چې د لمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته سره داشارې کولوفضائل ،ګټې اوبرکتونه دلومړي ځل لپاره لولي کېدای شي ډېرحیران پاتې شي چې داډول حرکت په لمانځه کې دومره نیک اثرات له ځان سره لري دخلکو داحیرانتیا کېدای شي ددې عمل دحکمتونو او اسرارو په اړه دمعلوماتودنه لرلو له امله وي خو ؛ ددې عمل عمده اولوی حکمت دهغه په عملي کولوکې نغښتی دی چې دهغه په اړه بایدډېرې څېړنې ترسره شي دالله (جل جلاله) یوالی اوعظمت په داسې وخت اوځای کې چې ژبه دهغه دیوالي په بیانولو سره لګیاوي اوزړه هم په هغه باندې تدبرولري اوپه دغه عمل باندې تأکېدوکړي ،سترګې اوفکرهم پرهغه باندې شاهداوګواه وي ، ترڅویوواقعي لمونځ کوونکی چې پرتول وجوداوهواسو یې خبروي دالله (جل جلاله) توحیداویوالی په دې سترعبادت کې ترسره اوښکاره کړي اویو څرګند پیغام چې څوڅوځله په یوه شپه اوورځ کې تکراریږي له ځان سره واخلي اودژوندانه په ټولوبرخوکې ورته عمومیت ورکړي اویوازې دالله (جل جلاله) لپاره دعبادت په کولواودهرډول شرک دنفې کولوپه منظورخپل ځان دعزت اوخپلواکېت هسکې څوکې ته ورسوي .

دلمانځه په قعدوکې دالله (جل جلاله) د وحدانیت په منظور دشهادت په ګوته سره اشاره کول سنت دي ،اوداعمل داسلام سترپیغمبر حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) ترسره کړی دی اوپه دې اړه له اصحابو کرامو(رض) ، داهل سنت والجماعت څلورګونوامامانواونوروعلماوو کرامو(رح) څخه هیڅ اختلاف اومنعه نه ده روایت شوې بلکه داعمل دټولودتائید وړګرځیدلی دی . ددې لپاره چې ددې نیک اوباارزښته عمل دګټوڅخه برخمن شواوپه لمنځونوکې موددې عمل په ترسره کولوسره زړونه پوره حضوراوآرامي ومومي اوشیطاني وسوسې موله زړونوڅخه لیرې شي اوبالاخره داعبادت (لمونځ) مو دالله (جل جلاله) په لوی دربارکې قبول شي اوله بلې خوادرسول الله (صلی الله علیه وسلم) پیروي اودالله (جل جلاله) رضایت ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینه اومحبت مولاس ته راوړی وي ، لکه چې الله (جل جلاله) په خپل سپیڅلي کتاب قرآنکریم کې داسې فرمایلي دي : «قُلۡ إِن كُنتُمۡ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِي يُحۡبِبۡكُمُ ٱللَّهُ وَيَغۡفِرۡ لَكُمۡ ذُنُوبَكُمۡۚ وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ .»

دآل عمران سورت (۳۱) آیت .

ژباړه : « ورته ووایه که چېرې تاسوالله (جل جلاله) دوست ګڼئ نوزمامتابعت وکړئ الله (جل جلاله) به تاسودوست وګڼي اوستاسوګناوې به وبښي اوالله (جل جلاله) ډیربښونکی اورحم والادی . » چې په پورتنی آیت شریف کې درسول الله (صلی الله علیه وسلم) په پیروي اومتابعت کې دوې ښکاره ګټې بیان شوی دي : لومړی:- داچې دالله (جل جلاله) محبوبیت لاس ته راځي. دویم:- داچې ګناهونه ښښل کیږي اودالله (جل جلاله) هرمحبوب ته دامقام نه رسیږي اوداتباع معنی هم په عمل اوطریقه کې پیروي کول دي یعني درسول الله (ص) په قدمونوباندې قدمونه کېږدئ اودهغه په لاښوونوعمل وکړئ اودهغه سنتونه ژوندي کړئ ترڅودالله (جل جلاله) رحمت اوبښنې ورووګرځئ لکه چې بل ځای الله (جل جلاله) په خپل کتاب قرآنکریم کې داسې فرمایلي دي :

«وَأَقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُواْ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ لَعَلَّكُمۡ تُرۡحَمُونَ. » دنورسورت (۵۶) آیت.

ژباړه : « اولمونځ اداءکړئ اوزکات ورکړئ اودپیغمبراطاعت وکړئ ترڅورحم درباندې وشي . »

اوهمدارنګه رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په یوه حدیث شریف کې داسې فرمایلي دي :

«عن بلال بن الحارث المزنی قال قال رسول الله (ص) من احیاسنة من سنتی قدامیتت بعدي فان له من الاجرمثل اجور من عمل بها من غیران ینقص من اجورهم شیا. » رواه ترمذی ،مشکوة ۳۰مخ .

ژباړه : « له حضرت بلال بن الحارث المزني (رضی الله عنه) څخه روایت دي چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) فرمایلي دي : څوک چې زماله سنتوڅخه یوسنت ژوندی کړي په داسې حال کې چې زماڅخه وروسته خلکوپریښی وي ،هغه لره دومره اجر دي لکه څوک چې په هغه باندې عمل کوي پرته له دې چې دهغه له اجراوثواب څخه کوم شی کم شي .»

په همدې منظورمې نوموړې رساله چې ښاغلي مولوي عبدالرحیم فوزي (هروي) په دري ژبه سره لیکلې ده اوله ډیرومهمواومعتبروفقهې کتابونوڅخه یې استفاده کړی ده اوپه نوموړې رساله کې یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجیدوعلماؤکرامو ،احنافواوځلوروامامانو(رحمة الله علیهم) ځیرنې چې په دي اړه یې سرته رسولې دي دمعتبرومنابعوپه راوړلوسره بیان کړې دي.

دیادونې وړبولم چې په دې رساله کې دځینې عباراتو منابع اوسرچینې له لیکوال څخه پاتې شوې وې اوپه ځینو برخوکې یې دچاپ پرمهال متني تیروتنې هم دلوردې خومادډیرې ژورې مطالعې اوڅیړنې په مرسته اوهمدارنګه د« ښاغلي استاذالعلماء شیخ الحدیث والتفسیر الحاج مولوي بسم الله (متوکل) دکابل دعربي دارالعلوم پخواني استاذ اودپټان خیلو ددیني اوعلمي زده کړو دعالي مرکز مشر اواستاذ » په سالمو مشورو اولارښونو سره دانیمګړتیاوې پوره کړې ، له بلې خوا درسالې لیکوال له ځینومعتبرو فقهي کتابونوڅخه عربي متنونه رااخیستي ؤ اودهغه ژباړه یې په دري ژبه باندې نه وه کړې بلکه هغه یې په کلي توګه تشریح کړې ؤ ،خوماهغه په بشپړه توګه پښتوژبې ته راوژباړل اوپه دې نیک کارسره دالله (جل جلاله) په مرسته اوکمک بریالی شوم .

همدارنګه له « ښاغلي استاذالعلماء شیخ الحدیث والتفسیر الحاج مولوي بسم الله (متوکل) دکابل دعربي دارالعلوم پخواني استاذ اودپټان خیلو ددیني اوعلمي زده کړو دعالي مرکز مشر اواستاذ » څخه ډیره مننداوی یم چې ددې رسالې په ژباړه کې یې خپلې هڅې اوسالمې مشورې ونه سپمولې ، نورې خپلې خبرې رانغاړم داتاسې اوداهم دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته اشاره .

ربنا تقبل منا انک انت السمیع العلیم

ستاسې ددعاوو په هیله

نعمت الله پټانزی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دليکـوال خبرې

الحمدلله الذى ابداع المخلوقات فى ستة ايام بمحض الارادة والصلوة والسلام على نبيه سيدنا محمد الذى ايده بالقول والاشارة وعلى آله واصحابه هم نجوم الاقتداء فى الشريعة بالارشادوالهداية وعلينا وعلى جميع المومنين شكرألله الذى وفقنا بعمل هذه الشهادة ولكل امرمن امورالشريعة للعاملين المخلصين تلذذات وسقاية ولكن للاشارة بالمسبحة فى الشهادة لذة خاصة باعلى المزاية كمااشارالنبى الى مزية من مزياته هى مدهرة الشيطان بشدة ومرارة وتحصيل بعملها حضورالقلب : وهى من سنن الصلوة باثرالرواية والدراية .

امآبعد :

لـه هغـه ځيرنوڅخـه وروسته چې ما دشـهادت په ګوتـه سره داشارې په اړه دفقهاوو علماءکرامو(رحمـة الله عليهم) په ليکل شويو آثارو اوکتابونو کې وکړې اودهغوی ځيرنې چې په دې اړه يې کړې وې په ډيرغورسره مطالعه کړې ددې لپاره چې هرمومن شخص دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته سره اشاره کول په ټاکلي وخت اوځانګړي کېفيت سره ترسره کړي اوهغه دلمانځه له سنتونوڅخه وګڼي ،نودهمدې مقصد لپاره مې دمعتبرو ديني ،ثقه محققينو ځيرنې چې دشـهادت په ګوتـه سره داشارې دعمـل دسنت والي دثبوت لپاره ديوې رسالې په بڼه راغونډاوتحريرکړل ترڅونوموړې قضيه په صراحت سره ثابته شي اوددې سنت عمل له ګټو ،فضائلواوحکمتونوڅخه يې مومنان برخمن شي . ددغـه سنت عمل ګټې څه داسلامي فقهې او څـه دعقيـدتي مسـائلواودطب دعلـم لـه نظـره لـه ورايـه ښکاريږي اودسـلفوعلماءکرامو(رحمة الله عليهم) په مختلفونظرياتوکې تائيد شوې دي لکه چې امام مالک (رحمة الله عليه) فرمايلي دي : دشهادت دګوتې عروق لـه زړه سره په ذاتي ډول يوه ځانګړې اړيکه لـري په دغـه صورت کې دلمانځه پـه قعدوکې دشهادت په ګوته اشاره کول دانسان (مومن بنده) دزړه دويښتيا اودهغه دحضوردموندلو سبب کيږي .

ګرانو لوستونکو !!

زه درسالوپه تدوين اوتهيه کولوکې ډيرکوښښ کوم چې هغه ټولوته داعتماد وړ وي په همدې اساس دجيدو علماء کرامو(رحمته الله عليهم) دليکنوعربي متنونه اوعبارات دهغه له منابعواوسرچينوسره په خپلوليکنوکې رانقل کوم اودهغه مفهوم له نوموړو عباراتو لاندې ذکرکوم ترڅوپه عمومي توګه اوحتی دنويو زده کوونکو لپاره دګټې اخيستنې وړ وي اوسربيره پردې ټول لوستونکي له هغه څخه برخمن شي

عبدالرحيم فوزي (هروي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

داستاذ ضياء احمد « فاضلي» سريزه

دلوی خدای (جـل جلالـه) ستاينه اوشکر اداء کوم چې مونږيې دايمان اوتوحيدپه ګاڼه سمبال کړي يواوداسلام دسترپيغمبر خيرالانام(صلی الله عليه وسلم) امتيان (خيرالامم) يې ګرځولي يو ،اودبشريت په سترلاربښود اودپيداينبت په ځلانده ستوري جناب نبي کريم (صلی الله عليه وسلم) ، دهغه په کورنۍ اوربښتينو ملګرو درود اوسلام وايم . ځوک چې په لمانځه کې دشهادت په ګوته داشارې کولوفضيلتونه اوبرکتونه دلومړي ځل لپاره لولي کيدای شي ډيرحيران پاتې شي چې په لمانځه کې داډول حرکت څومره نيک اثرات له ځانه سره لري اوترڅومره اندازې پورې دپرتميني شرعي دپاملرنې وړ ګرځيدلی دی ،دغه حيرانتيادډې نيک عمل دحکمتونو اواسرارو په اړه دمعلوماتو دنه لرلو له امله منځ ته راځي .

زماپه آندددې عمل يولوی حکمت دهغه په سرته رسولوکې په ډيرپام او دقت کې دی چې هغه ته بايدډيره پاملرنه وشي ،په عمل کې دالله عزوجل ديوالي بيانول په يوه سمه طريقه ،معين وخت اوځای کې چې ژبه دهغه په بيانولو لګيا وي اوزړه په هغه باندې تدبرولري ،عمل پرې تأکيد وکړي ،سترګې اوفکرپه هغه باندې شاهد اوګواه و اوسي ،ترڅو يو پوه اوواقعي لمونځ کوونکی په خپل ټول فکر اووجود سره دلوی څښتن (جل جلاله) يوالی اووحدانيت بيان اوترسره کړي اوپه دې واضح اورسا پيغام سره هره شپه او ورځ دالله عزوجل دوحدانيت لپاره دژوندانه په ټولوبرخوکې دخالصانه بنده کۍ په توګه دالله (جل جلاله) سره دهرډول شرک دنفي کولو په خاطر دعزت ،سرلوړۍ اوخپلواکۍ هسکې څوکې ته ځان ورسوي اوپه ژبه سره دغه محمدي ناره بدرګه کړي «... ان صلاتی ونسکی ومحيايی ومماتی لله رب العلمين ،لا شريک له ...» .

هو! رښتيا که چيرې پوره غور اوپام وکړو چې دالله (جل جلاله) دتوحيد اويوالي دبيانولولپاره په لمانځه کې هيڅ کوم عمل داشارې په نسبت ويښوونکی نه دی ، دايوځانګړی استثنائي خاصيت دی چې داشارې کول له هغه څخه برخمن دي . له بلې خوا داسلام په سپيڅلي دين کې ترټولو شريف ترينه مسئله دتوحيد ښودل شويده نو؛په دې اساس دغه عمل دومره ارزښتناک دی چې دفضيلت اوارزښت پريکړه يې تاسولوستونکوته پريږدم .

په دې ټولوسربيره دتأسف اوبدمرغۍ ځای دی چې زمونږپه ټولنه کې تراوسه پورې هم دغه آسانه او وړيا توحيدي عمل دپام وړ نه دی ګرځيدلی اوګڼ شميرخلک دهغې په اړه زړه نازړه ،بې پروا اوبې برخې پاتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـوي دي . هـمـدا دزړه سـواندو علـمـاء کرامـو رسـالت دی چې دپیغمبر(صـلی الله علیـه وسـلم) دسـنتوواقعي ځیره دین پرورو خلکوته ښایي اودوی ددیني ارزښتونو ژوندي کوونکي بلل کیدای شي .

نو ؛په دې برخه کې دقدرمن ورور ښاغلي مولوي عبدالرحیم فوزي (هروي) هاند اوهڅې دستایلو وړ دي چې داډول کره اومعتبره رساله یې تدوین کړیده ،لوی خدای (جل جلاله) د ددې نیک اقدام بدله ورکړي اوخدای (جل جلاله) دنور توفیق هم ورپه برخه کړي چې دعلم اوپوهې دنورو ټولو خاوندانو سره داسلامي روزنې ، بیدارۍ او اصلاح لپاره نور کوټلي ګامونه هم اوچت کړي .

په درناوي

ضیاء احمد« فاضلي»

دهرات دلرغوني جامع جومات واعظ ، د احیاء العلوم دمدرسې مسؤول

اودهرات پوهنتون دشرعیاتو اواسلامي علومو دپوهنځۍ استاذ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلمانځه په قعدوکې دشهادت دکلمې دتلفظ په وخت کې دشهادت په ګوتې سره داشارې دعمل داثبات په اړه دفقهې دجیدوعلماؤو کراموڅیړنې

ځینوعلماوو دشهادت په ګوته سره اشاره کول مکروه ګڼلي دي لکه: (صاحب منیة المفتی) ، ځینوحرام بللي لکه چې په خلاصه کیداني کې روښانه شوي دي خوځینوبیامستحب ګڼلي دي لکه چې د رمزالحقایق په کتاب کې یې نقل شوی دی اوځینې علماوولیکلي دي چې داشارې دنه کولو اختیارلري لکه په عالم ګیري کې چې دخلاصې څخه نقل شوی دی. مګرداټول دحقیقت په سمه لاره نه دي تللي نوسمه اوصحیح خبره داده چې دشهادت په ګوته سره اشاره کول سنت دي اودا خبره په صحیحواحادیثوسره ثابته شوې ده لکه چې امام محمد(رحمة الله علیه) په خپل کتاب موطاء کې لیکلي دي چې دا زما او دامام ابوحنیفه (رحمـة الله علیـه) قـول دي چـې دشـهادت پـه ګوتـه اشـاره کـول سـنت دي اوپـه دې اړه لـه اصحابوکرامو ،سلفوعلماوو او څلوروامامانو(رحمة الله علیهم) څخه هیڅ مخالفت نه دي نقل شوی اوکه څوک دامکروه اویاحرام ګڼي دیوه سخت جرم مرتکب شوي دي.

سلطان العلماء ملاعلی قاری (رحمة الله علیه) د(تزیین العباده لتحسین الاشاره) په رساله کې دسمو روایاتو اودلایلو دراوړلوڅخه وروسته داسې لیکي :

«وهومذکورفی الصحاح وغیرهاماکادان یکون متواترأبل یصح ان یقال انه متواترالمعنی فکیف یجوزلمومن بالله ورسوله ان یعدل عن العمل ویاتی التعلیل فی معرض النص الجلیل مع ان ذلک مدخول صدرمن العلیل ...واختزر بالصحیح عما قیل لایشیرلانه خلاف الدرایت والروایة . »مجموعة الفتاوی ابوالحسنات محمدعبدالحی لکهنوی : ۶۲ مخ .

ژباړه : « اوهمدغه (دشهادت په ګوته اشاره کول) داحادیثوپه صحیحواونوروکتابونوکې ذکرشوې ده کېدای شي دمتواترحکم ته ورسیږي ،بلکه صحیح داده چې ووایو معنوي متواترده نودهغه کسانولپاره چې په الله (جل جلاله) اورسول الله ایمان لري څرنګه جواز ولري چې له هغه نه مخ اړوي چې وروسته همغه نص راځي کوم چې دهغه په اړه ویل شوي دي او دهغو خلکوخبره مردوده ده چې وایي : اشاره مه کوي ځکه چې داد درایت اوروایت یعنې دعقلي اونقلي دلیل خلاف عمل دي . »

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوهمدارنګه السیدمحمد امین ابن عابدین(رحمة الله علیه) دردالمختار کتاب په اول ټوک ۳۴۲ مخ کې نوموړې موضوع په لاندې ډول تصریح کړیده :

«وفسرت الاشاره بهذه الکیفیة فی عامة الکتب کالبدایع وغیرهاکما ذکرت عباراتهم فی رسالتی سمیتها رفع التردد فی عقد الاصابع عندالتشهد فیعقد عندها ویرفع المسبحة عندالنفي ویضعها عندالاثبات وهذاما اعتمدالمتأ خرون لثبوته عن النبی(صلی الله علیه وسلم) بالاحادیث الصحیحة ولصحة نقله عن ائمتنا الثلاثه فلذا قال فی فتح : ان الاول بسط الاصابع بدون الاشارة خلاف الدرایة ولروایة ، واماماعلیه عامة الناس فی زماننا مع الاشاره من البسط بدون عقد فلم اراحدا قال به سوی الشارح تبعا للشرنبلالیه عن البرهان للعلامه ابراهیم الطرابلسی صاحب الاسعاف من القرن العاشر واذاعارض کلامه کلام جمهورالشارحین من المتقدمین والمتأخرین (رحمة الله علیهم) من الذکرالقولین فقط ،فالعمل علی ما علیه جمهورالعلماء لاجمهورالعوام فاخرج نفسک من ظلمة التقلیدوحیرة الاوهام واستضئ بمصباح التحقیق فی هذا المقام فانه من منح الملک المنان ».

ژباړه : « داشارې دکولو په اړه په ډیرو عاموکتابونوکې لکه په بدایع اوداسې نورو کې هم داسې یادونه شویده لکه ما (علامه ابن عابدین رح) یې چې عبارتونه په خپله رساله کې چې نوم یې (رفع التردد فی عقد الاصابع عند التشهد) دی ذکر کړی دی چې لومړی به نورې ګوتې راټولې اوبیابه دشهادت ګوته دنفې (لآاله) په وخت کې پورته کیږي اوداثبات (الاالله) په وخت کې بیرته کښته کیږي اوورستنیو علماوو دې مسئلې ته اعتبارورکړی دی دنبي (ص) په صحیحو احادیثوسره یې ددې عمل ثبوت کړی دی اوددې عمل دصحت لپاره یې داحنافوله دری ګونو امامانوڅخه نقل کړی دی ، لکه چې دفتح القدیرپه کتاب کې یې چې داسې یادونه شویده : چې ګوتې په هواریاغوړیدلي حالت کې ساتل او اشاره نه کول دعقلي اونقلي دلیل خلاف کاردی ،مګر زمونږپه زمانه کې ډیرخلک ګوتې په خپل هوارشکل ساتي اواشاره کوي داقول دهیچاڅخه ثابت نه دي چې پرته له الشارح کتاب (چې دللشرنبلالیه کتاب شرحه ده چې دبرهان کتاب نه نقل شوي ده چې دادعلامه الطرابلیسي صاحب الاسعاف چې په لسمه هجري پیړی کې یې ژوند کولو) څخه بل چاپه دې اړه څه نه دي ویلي.کله چې دپورتنی لیکوال دقول اودجمهورو مخکینیو او وروستنیو شارحینو (شننونکو) په قول کې اختلاف راشي نو دجمهورو علماوو قول ته ترجیح ورکول کیږي اوپه هغه سره به عمل کیږي نه دعوامو خلکو په قول نو ؛ په دغه ځای کې لیکوال دتقلید له تیارې ،دحیرانتیا اوشک له

(c) ketabton.com: The Digital Library

تيارې ځان ايستلی دی اودا مسئله يې دتحقيق اوڅيړنې په ځراغ سره روښانه کړه اوپه ده باندې دالملک المنان رب لورينه شويده .»

په همدې ترتيب ابن همام (رحمة الله عليه) په خپل کتاب فتح القديرکې په لاندې عبارت سره ددې موضوع دتاييد لپاره داسې فرمايلي دي :

«واتفقت الروايات عن اصحابنا جميعا فی کونه سنة وکذا عن الکوفيېن والمدينيېن وکثرت الآ ثار والاخبار وکان العمل بها اولې ... لان محمدا قال فی کتاب المشيخة: انه کان يشير فنفعل ما فعل النبی (صلی الله عليه وسلم) ونصنع ماصنعه وهوقول ابی حنيفه (رحمة الله عليه) وقولنا ... وهو المروی عن محمد فی کيفيته الاشاره قال يقبض خنصره والتی تليها ويحلق الوسطی والابهام ويقيم المسبحة کذا عن ابی يوسف (رحمة الله عليه) فی المالی ... وروی ان ائمتنا الثلاثة : ابی حنيفه وابی يوسف ومحمد(رحمة الله عليه) انه (صلی الله عليه وسلم) يشيرعندالتشهد وانه(صلی الله عليه وسلم) يعقداصابعه ... ومعلوم ان مدارسعی المجتهد علی العمل بما صح عن رسول الله (صلی الله عليه وسلم) اما بعدصحة وثبوت فلا يصح اذلا مجال للرای مع النص ... ولذا قال المحقق ابن الهمام (رحمة الله عليه) ان عدم الاشارة خلاف الرواية ولدراية ».

ژباړه : « دېولواحنافوپه اتفاق سره اشاره کول سنت ده اوهمدارنګه دکوفې اومدينې دخلکوڅخه ډيرروايات اواخبارشته دي چې وايې په هغه سره عمل کول غوره دي ځکه چې محمد(رح) دالمشيخه په کتاب کې ويلي دي داچې پيغمبر (صلی الله عليه وسلم) اشاره کوله نوموږهم په هغه څه چې پيغمبر (صلی الله عليه وسلم) پرې عمل کړی عمل کوو چې داخبره د امام ابوحنيفه (رح) ده اوزماخبره هم داده اوداشارې څرنګوالی اوکېفيت دامام محمد(رح) څخه داسې روايت شوی دي : دښې لاس دری ګوتې «خنصره (غچې) ،بنصره(په غچې ګوته پسې) ،وسطی(منځنۍ)» راغونډوو اودابهام ګوته (بټه ګوته) دوسطی (منځنۍ) ګوتې سره نښلوؤ او مسبحه (دشهادت ګوته) پورته کوو .

اوهمدارنګه دامام ابويوسف (رح) څخه دالمالی په کتاب کې يادونه شوې ده اوله مونږ دری واړه امامانوڅخه همداډول روايت شويدي ،امام ابوحنيفه (رح) ، امام محمد(رح) اوامام ابويوسف (رح) وايي چې پيغمبر(صلی الله عليه وسلم) به دناستې په حالت (التحياتو) کې اشاره کوله ،اوداهم معلومه خبره ده چې مجتهد که هر څه ووايې بايد له قرآن اونبوي سنتو څخه يودليل ولري ،وروسته له دې چې ددې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حديث صحت(سم والى) ثابت شو نو ؛ دابياصحيح نه ده چې څوک له ځانه نظراو رايه ورکوي اوهمدارنګه ابن الهمام (رح) وايي چې داشارې نه کول دروايت (نقل) اودرايت (عقل)([1])خلاف کاردي.

په همدې اساس ابن عابدين (رحمة الله عليه) هم دخپلو ليکنو او رسالوپه لړکې له يوې خپلواکه رسالې څخه دشهادت په ګوته سره داشارې په اړوند لاندې مهمې نقطې دتبرک لپاره راوړل شوې دي :

«فيقول فقيرالى رب العلمين محمدبن عابدين وقد كنت جمعت رسالتى سميتها رفع التردد فى عقد الاصابع عند التشهد اثبت فيها تصحيح الاشاره مع العقد نقلا من كتب ائمتنا الخالية عن النقد بعبارات صريحة المنيعة وخيرنې منيفة بديعة ثم اطلعت الآن على رسالة مسمات بتزيين العبادة لتحسين الاشارة الخاتمة القراء ولفقهاء والمحدثين ونخبة المحقيقين والمدقيقن السيد ملا على قارى عليه رحمة ربه البارى فرائيته رجع فيها رواية الاشارة بالادلة القوية من نصوص الفقها ء والسنة السنية حتى ادعى انه متواتر... ثم قال : هذه احاديث كثيرة بطريق معددة شهيرة فلاشک فى صحة اصل الاشارة لان بعض اساتيد ها موجودة فى الصحاح الست مما كاد ان يصير متواترا بل يصير ان يقال له متواتر المعنى ، فکیف يجوز لمومن بالله ورسوله(صلى الله عليه وسلم) ان يعد ل عن العمل به فياتى بالتعليل فى معرض النص الجليل وهوماقيل نقلا عن بعض المانعين فان فيها زيادة الرفع لا يحتاج اليها فيكون الترک اولې لا ن مبنى الصلوة على الوقار والسكېنة وهو مردود بانه لوكان الترک اولې لما فعله (صلى الله عليه وسلم) وهو (صلى الله عليه وسلم) على صفة الوقار والسكېنة فى المقا م الا على لاشک ان الاشارة الى التفريد مع العباده بالتوحيد نورعلى نور وزيادة سرور فهو محتاج اليه بل مدارالصلوة العبادة والطاعة عليه ....ثم من ادلتها الاجماع اذلم يعلم من الصحابه رضى الله عنه ولامن علماء السلف فى هذه المسئلة ولا فى جوازهذه الاشارة ولافى تصحيح هذه العبارة بل قال به امامنا الاعظم وصاحباء وكذا امام المالک والشافعى واحمد وسائر علماء الاعصار (رحمة الله عليه) على ماوردبه صحاح الاخبار والآثار... وقداغرب بعضهم حيث عد الاشارة من المحرمات وهوخطاء عظيم وجرم جسيم ومنشاء الجهل من قواعد الاصول ومراتب الفروع من النقول ، فهل يجوز لمومن ان يحرم ماثبت من فعله (صلى الله عليه وسلم) مماكاد نقله ان يكون متواتراً ؟»

([1])- درايت (الدراية): دعقل له نظره دمسائلوخيړنې ته ويل کيږي يادعقل له نظره ديوشي منل يانه منل ياد (عقلي دليل) راوړلوته وايي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه : « دعالمیانوپالونکي ته خوار محمدبن عابدین وایي: مایوه رساله راغونده کړه چې په هغه مې نوم (رفع التردد فی عقد الاصابع عند التشهد) کیښود چې په هغه کې دشهادت په ګوته سره داشارې کولوصحیح والی ثابت شوی دی چې دا د احنافودامامانو له کتابونوڅخه رانقل شوې ده چې له نقداونیوکې څخه لیرې اودهغې عبارتونه په واضح صورت سره بیان شوی دی اوپه هغې کې ترسره شوې څیړنې بدعت هم نفې کوي . خو وروسته دبلې رسالې په اړه خبرشوم چې د(تزیین العباده لتحسین الاشارة) په نوم وه چې په هغه کې دفقهاوو ،محدیثینو ، اوجیدومحققینوڅخه نقل قول شوی دي اودهغه لیکوال سیدملاعلی قاری (رح) دی چې په التحیاتوکې دشهادت په ګوته داشارې په اړه یې دنبوي سنتوله نصوصو څخه دقوي دلایلو په راوړلوسره ویلي دي :چې همداحادیث متواتردي اووروسته بیاوایي چې په دې اړوند زیات حدیثونه شته دي چې ټول مشهوردي اودهغه په صحیح والي کې هیڅ شک نشته اوددغه حدیثونو ځینې اسنادونه په شپږګونو صحاحیحو کې موجود دي ، امکان لري چې دمتواترحدته ورسیږي ښه به داوي چې ووایو:چې معنوي متواتردي نو ؛ داجواز نه لري چې څوک په خدای (جل جلاله) اودهغه په رسول (صلی الله علیه وسلم) لومړی ایمان ولري اوبیا دهغه نه مخ واړوي ،خوځینو ویلي دي چې داعمل بایدسرته ونه رسیږي ځکه چې په لمانځه کې باید دالله (جل جلاله) څخه ویره موجوده وي اونوموړی عمل په لمانځه کې دسړي دبوختیا سبب کیږي ،داقول مردودګڼل شوی دي که چېرې داعمل صحیح نه وای نوبیا به رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) هیڅکله اشاره سرته نه وای رسولې ، اوپه دې کې هیڅ شک نشته چې دشهادت په ګوته سره د اشارې کولوپه ذریعه سړی خپله یوازنۍ خدای پالنه ثابتوي ، بلکه دعبادت مدارپه یوازنۍ خدای پالنه باندې څرخیږي ، له دې دلایلوڅخه وروسته ددې وخت اوزمان اجماع ده چې که چېرې له اصحابوکراموڅخه په دې اړه څه پوهه اومعلومات نه وای اویا دپخوانیوعلماوو کراموڅخه ددې مسئلې دجواز په باره کې فتوی موجوده نه وای اویاهغه روایتونه چې په دې باره کې راغلي دي صحیح نه وای ،بلکه په دې سره امام ابوحنیفه (رح) اوصاحبین اوهمدارنګه امام مالک (رح) ،امام شافعی (رح) ،امام احمد(رح) اونورپخواني علماءکرام قایل دي ، ځکه هغه آثار چې داشارې په باره کې بیان شول ټول صحیح دي ،یقینا هغه کسانوچې دشهادت په ګوته سره اشاره کول یې دحراموله جملې څخه ګڼلې دي فریب خوړلی دی ،اودایوه لویه تیروتنه اولوی جرم دی اوددې خبرې اصلي منشه په ناپوهۍ سره دقواعدو ،اصولو ،اودفروع دمراتبو رانقلول دي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

آیا داکاردهغه کسانوسره ښایې چې ایمان هم ولري اودپیغمبر(ص) فعل حرام وګڼي اودحضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) هغه فعل چې امکان لري هغه روایت دمتواترحد ته ورسیږي . »

اوهمدارنګه په قطب الارشادکې هم په دې اړه داسې لیکي :

«وهی ...(الاشاره بالمسبحه) مأ ثورة عن النبی (صلی الله علیه وسلم) رواه خمس وعشرون وست وعشرون من الصحابه رضی الله عنه بل قالوا : انه بلغ حد التواتر المعنوي وقد ذکرامام محمد(رحمة الله علیه) فی موطاء انه (صلی الله علیه وسلم) فعل ذلک ثم قال وبصنع رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ناخذ وهوقول ابی حنیفه(رحمة الله علیه) وعرفت من عادة محمد فی کتابه المذکورلانه لاینقل عن الامام الا المذهب المنصوروالمعمول به ونقل الشمنی والحلبی انه قول ابی یوسف فی الامالی وقال الدهلوی (رحمة الله علیه) فی شرحی المشکوة وسفرالسعادة : الحق ان مذهب الامام وصاحبیه (رحمة الله علیه) ان یشیر...وقال علی قاری (رحمة الله علیه) فی شرح الموطاء لانعرف فی المسئلة خلاف للسلف .»

ژباړه :« اودا ...(دشهادت په ګوته اشاره کول) دحضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) یواثردي چې هغه پنځه ویشتو(۲۵) یاشپږویشتو(۲۶) کسانوله اصحابوکرامو(رح) څخه روایت کړی دي بلکه علماءکرام وایي چې : همدادشهادت په ګوته اشاره کول دمعنوي تواترحدته رسیدلې ده اوپه تحقیق سره محمد(رح) دموطاء په کتاب کې داسې بیان کړیده چې پیغمبر(ص) همداعمل سرته رسولواو وروسته وایي چې دپیغمبر(ص) په فعل سره موږهم عمل کوو اودا د امام ابوحنیفه (رح) قول دی اوس په دې پوه شوو چې دافعل دامام محمد (رح) عادت ؤچې دهغه په کتاب کې بیان شویدی ځکه چې دامام ابوحنیفه (رح) څخه له منصورپرته بل هیچانقل نه دي کړی اوهغه څه چې بایدعمل پرې وشي ، دالشمنی والحلبی ویناده چې دامام ابویوسف خبره تصدیق کوي چې دالامالی په کتاب کې یې کړې ده اودهلوی (رح) دمشکوة اوسفرالسعادة په شرحه کې وایي : دامام ابوحنیفه (رح) اوصاحبینو (رح)خبره حق اوسمه ده چې وایي اشاره وکړئ اوعلی قاری (رح) دموطاء په شرحه کې وایي په دې اړه مې دپخوانیوسلفو کرامو (رح) څخه هیڅ اختلاف ونه موند . »

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوهمدارنګه دمحمدي طريقې (طريقه محمديه) د کتاب په(۲۶۸) مخ کې وروسته لـه دې چې دصوفيه حرکاتو په اړه يې بحث اوتبصره کړې داسې فرمايې:

«واماتحريک الرأس يمنة ويسرتا تحقيقا بمعنى النفي والاثبات فى لااله الا الله بل ظن الغالب جوازه بل استحبابه اذكان مع النية الصالحة فخرج عن حد العبث واللعب فيكون فعل دالأ على التوحيد مقارناً للقول الدال عليه فيكون كلمة كلمتين واصله رفع المسبحة فى الصلوة فى التشهد...».

ژباړه : «مګردسرښي اوچپ طرف ته ښورول دلااله الاالله دنفې اواثبات دثابتولوپه معنى سره دي د(لااله الاالله) په کلمه اوپه غالب ګمان سره جوازلري بلکه مستحب ده په داسې حال کې چې له ښه نيت سره وي نو ؛ دلهواولعب له حداو اندازې څخه خارجيږي نودغه کړنه اوعمل په توحيدباندې دلالت کوي دهغه له بيان سره يوځای چې په همدې توحيدسره دلالت کوي نويوه کلمه دوی کلمې ګرځي اواصل يې په لمانځه کې (دناستې په حالت) دشهادت دګوتې پورته کول دي . »

اوپه همدې ترتيب امام ابوجعفرطحاوی (رحمة الله عليه) دمعانى الاثار په شرح د(صفةالجلوس فى الصلوة کيف هو ؟) په باب کې داسې ليکي :

«فلماقعدللتشهدثم عقداصبعه وجعل حلقة بالابهام والوسطى ثم جعل يدعو بالاخرى (اى يشيرللاخرى الى التوحيد وهى المسبحة...) فثبت بذالک ماروى وائل بن حجر رضى الله عنه وهوقول ابى حنيفه وابى يوسف ومحمد(رحمة الله عليه) .» ۱۵۱-۱۵۳ مخ

ژباړه : «پس هرکله چې په لمانځه کې دالتحياتولپاره کېناست ،بيايې راټولې کړې ګوتې(غچی اوورپسې) بيايې دبټې اومنځنی ګوتې په واسطه حلقه جوړه کړه اوپه بلې ګوتې (دشهادت ګوته) سره دعاوکړه يعنې دالله (جل جلاله) دوحدانيت اويوالي لپاره يې اشاره وکړه نوپه دې سره هغه څه ثابت شول چې وائل بن حجر(رضی الله عنه) روايت کړی دي اودا دامام ابوحنيفه ،امام ابويوسف ، اوامام محمد (رحمة الله عليه) قول دي . » اوپه همدې ډول شاه عبدالعزيزدهلوي (رحمة الله عليه) په خپله رساله کې دشهادت په ګوته اشاره کول اوهمدارنګه دده دفتواوو په کتاب کې په دې اړه ډيرې څيړنې لري چې دخوکرښوخلاصه يې دخيراوتبرک په توګه رااخلم :

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشـهادت پـه ګوتـه سـره اشـاره کـول پـه صحيحـواحاديثو اودامام اعظـم (رحمـة الله عليـه) ،صاحبيه ،امام مالـک (رحمـة الله عليـه) ،امام شـافعی (رحمـة الله عليـه) ،امام احمـد (رحمـة الله عليـه) اونوروپـه نـزد داصحابوکرامو له رواياتوڅخه چې ټول په دې سره متفق دي ثابته شوې ده.

پس!! دشهادت په ګوته سره داشارې کولودسنت والي دثبوت لپاره دشک اوترديد ځای نشته .ابن همام دهدايې په شرح اوهمدارنګه په نورومعتبروکتابونوکې لکه : ملتقط ،خانيه ، زاهدي ،کفايه ،شمنی په شرح نقايه اودهدايې صاحب دانوازلوپه مختاراتو کې دشهادت په ګوته اشاره کول تاييد کړی دي .

دا ؤ دمحققوعلماوو يولړڅيړنې اوتحقيقات چې هريوه په خپـل وار په خپلوکتابونو ،رسـالواوتأليفاتوکې ډير زحمتونه ايستلی دي اوددې قضيې مختلف اړخونه يې په مختلفوطرحوکې څيړلي دي اوپه دې اړه يې لازمې تبصرې وړاندې کړې دي چې ددوی دغه څيړنې په خپلو مراجعوکې په مفصل ډول سره ليکل شوی خو ماحقيربنـده وغوښـتل چـې ددې موضـوع پـه اړه خلاصـه مباحـث پـه لنـډه توګـه چـې دمعتبروثقـه اومحقيقينوعلماء دتحقيحاتواوڅيړنو په پايله کې په څوکرښوکې راغونډ کړم چې په دې لارکې لوی خدای (جل جلاله) راسره مرسته اوياری وکړه بناً هربل ورور چې وغواړي په دې باره کې معلومات لاس ته راوړي په لومړی مرحله کې کولای شي چې ددرانه استادښاغلی مولوی ابوالفاروق (عاجز) صاحب مدظلله العالی دتاليف کړی کتاب (مفتاح البشاره لاهل الشارة) ته مراجعه وکړي اوهمدارنګه که وغواړي په دې برخه کې زيات معلومات لاس ته راوړي ددې رسالې په آخرکې ځينې نورې سرچينې اوماخذونه ذکر شوی دي چې له تاسو سره دمعلوماتوپه برابرولوکې مرسته کوي.

ديـادونې وړده چـې محقـق دمجتهـدينو کراماقـوال اونظريـات اودعظاموعلمـاوو کرامـو تائيـدات دمعلوماتودبرابرولواوتـدوين لپـاره پـه اړينـه توګـه مطالعـه کـړي اوپـه مهربانۍ سره يـې دقدر وړاسـتاذانوته وړاندې کړي ترڅوله اشتباهاتو اوتيروتنو څخه وژغورل شي .

اولـه بلې خواهغـه زحمتونـه چې پـه دې برخـه کې يـې ايسـتلي ګټورواقع شي اودې تـه ورتـه نـورو مـواردو دتدوين لپاره په راتلونکې کې نورهم تشويق شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه اصول اوقواعد چې دشهادت په ګوته سره داشارې کولو په وړاندې نيوکې دفع کوي

الف- دحديث په متن کې داضطراب([2]) (ګډوډۍ) نشتون :

«..انه ليس اضطراب فی باب حديث الاشارة بل کان رسول الله (صلی الله عليه وسلم) يختلف فی افعاله فی هذا الباب کما وقع الاختلاف فی افعاله(صلی الله عليه وسلم) فی باب صفة الصلوة : الجلوس ووضع اليدين فی حالة السجودورفعهاعند الافتتاح ووضعها فی حال القيام کما لايخفی علی الماهر فی الفقه والحديث ... ولم يقل احد بالاضطراب فی هذا الباب الاالقائل والسندي والکاشغری وهم ليسوامن المحدثين واهل الترجيح ، فاذا عارض کلامهم کلام جمهورالفقهاء والمحدثين لاسيماالائمة المجتهدين الذی کان علی مذاهبهم مدارالشريعة والدين فکان العمل علی ماقاله الجمهورفی هذاالباب فاعتبروا يااولي الالباب... » مفتاح البشارة لاهل الاشارة : ۱۲۰ مخ ، محمودالفتاوی : ۱۱۵ مخ

...لا ضطراب فی الروايات فان القصة رواها عدة من الصحابة رضی الله عنه والغرض من الکل رفع المسبحة وضم سائرالاصابع وبمثله جمع ابن قيم فی الهدي حيث قال : وهذاالرويات کلهاواحده...».

رساله کدنويه : ۱۱۰ مخ

ژباړه : «کوم حديث چې دشهادت په ګوته سره داشارې په اړه راغلی په هغه کې اضطراب (دهغه په راوي کې جرح) ([3]) نشته ،نبي کريم(صلی الله عليه وسلم) به کله اشاره کوله اوکله به يې نه کوله ، لکه څرنګه چې نبي کريم(صلی الله عليه وسلم) دلمانځه دصفاتوپه اړه پخپلوافعالوکې بدلون راوستلولکه په جلسه کې چې کله به يوډول اوکله به بل ډول کېناسته اوهمدارنګه لاسونه به يې کله يوځای اوکله بل ځای ايښودل ،سجده هم په همدې ډول نودنبي کريم(صلی الله عليه وسلم) دا افعال هغه شخص ته ښه معلوم دي څوک چې په نبوي احاديثو اوفقه باندې پوه وي ،په دغه حديث باندې داضطراب قائليدل تنها سندي اوکاشغري ښه لري بلکه دغه اشخاص داهل ترجيح اومحديثينوله جملې څخه نه دي بناً ددوی په قول اعتبارنشته نوپه همدې اساس دجمهورواقوالوته ترجيح ورکول کيږي . خلاصه : دټولورواياتوڅخه داخبره معلوميږي چې دلاس نورې ګوتې دراټولې اودشهادت په ګوته سره داشاره وشي . »

([2]) - داضطراب لغوي معنی: لړزيدل ،نا آرامي.
([3]) - دجرح لغوي معنی: د کلماتو اومطالبو حذف او اصلاح.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب- په ظاهرالروایت([4])کې دشهادت په ګوته داشارې دیادونې نشتون :

«...وزعـم الـبعض لنفيها لعـدم ذکرفی ظاهرالروايـة وهـوزعم فاسـد لان عـدم الذکرلايـدل علـى ذکرالعـدم وقـدتقررفی القواعـد : ان المسئلة اذا سـکت فيها ظاهرالروايـة يوخـذ مـن النـوادرثم کتـب الواقعـات وائمـة اصحاب التخريج مالم يصادف خبراً او اثراً قويا او دليلا صحيحا ،وقال شاه ولې الله (رحمةالله عليه) فی حجة الله البالغة (۲-۱۲) ان لم يذکره محمد (رحمة الله عليه) فی الاصل ذکره فی الموطاء...»

رسالة کدنويه : ۲۳ مخ ، دمعارف السنن په حواله : ۳-۱۰۰ مخ.

ژباړه : « بعضی علماء کراموداګمان کړی دی چې دشهادت په ګوته سره اشاره کول په ظاهرالروایت کې شتون نه لري نوبناًدغه اشاره کول نفې شوې ده بلکه داخبره اوګومان باطل (ناسم) دی ځکه چې په ظاهرالروایت کې دیوه شي نه ذکرکول دهغې په نه شتون باندې دلالت نه کوي . همدارنګه شاه ولې الله (رحمة الله عليه) په حجة الله البالغة کتاب کې فرمایلي دي چې دامسئله امام محمد (رحمة الله عليه) په خپل کتاب موطاء کې بیان کړې ده . »

اوهمدارنګـه دمولـوی ابوالفـاروق پـه تـالیف شـوې رسـاله (مفتـاح البشـارة لاهـل الاشـارة) کـې فقیراحمدعاجزخوافی الهروي داموضوع داسې روښانه کړیده :

«...فثبت بهذاالاصل ان ماصرح به الامام محمد بن الحسن(رحمةالله عليه) فی الموطاء ان هذاقولې وقول ابی حنيفة(رحمةالله عليه) ملحق بظاهرالرواية فی الاعتباربل هوآکدواقوي من کتب ظاهر الرواية لانه مويد بالآثارالمرويـة عـن الشارع المقدس ويدل على هـذاقول المحقـق الخضرمی فی التـاريخ التشـريح الاسلامي صحيفة ۲۵۹ حيث قال : محمدبن الحسـن احد الذی روی الموطاء عن مالک ابن انس(رضی الله عنـه) ويعقب احاديثه بما يجب عليه العمل عند ابی حنيفة (رحمةالله عليه) ... ».

ژباړه : «داخبره په دغه اصل سره ثابتیږي کوم چې امام محمد(رحمةالله عليه) په خپل کتاب موطاء کې بیـان کړیـده اودایـې ویلـي دي چـې دا زمـا او امـام ابوحنیفه(رحمـةالله علیـه) قـول دي اودغـه خبـره پـه ظاهرالروایت پورې تړلې ده ،اوددې خبرې اعتبار دظاهرالروایت له کتابونو څخه قوي دي ځکه داخبره چې

([4]) - ظاهرالروایت : په ځرګنده توګه په نقلي (کتابونو ،رسالو اونورو..) کې دمسائلو شتون ،دلیل او یادونې ته ویل کیږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما په خپل کتاب موطاء کې کړې ده ددې خبرې تائید په احادیثو کې شوی دی اوهمدارنګه په دغه خبره باندې د(خضرمی) قول هم دلالت کوي کوم چې د(اسلامي تشريح تاريح) په کتاب کې يې ياودونه شوې ده اوداسې يې ويلي دي :

« محمدبن الحسن دهغو اشخاصوله جملې څخه دی چې دامام مالک (رحمةالله عليه) په کتاب موطاء کې يې يادونه شوې ده اوله هغې نه وروسته يې هغه احاديث راوړي دي چې دامام ابوحنيفه (رحمةالله عليه) په نزد په هغه باندې عمل واجب دی . »

ج- دوقاراو آرامۍ نشتون :

«...قيل نقلا عن بعض المانعين فان فيها (اشارة) زياده الرفع لايحتاج اليها فيكون الترک اولې لان مبنی الصلو ة علی الوقاروالسکينة وهو مردودبانه لوکان الترک اولې لمافعله (صلی الله عليه وسلم) وهو(صلی الله عليه وسلم) علی صفة الوقاروالسکينة فی المقام الاعلی. » مجموعة الرسائل السيدمحمدامين المشهوربابن عابدين (رحمةالله عليه) .

ژباړه : « ځينودهغه کسانو څخه چې دشهادت په ګوته سره اشاره کول نه مني داسې نقل کړی دی چې داشارې په کولوسره عاجزي اوآرامي له منځه ځي کوم چې د لمانځه لپاره ضروري ګڼل کيږي بناًداشارې نه کول غوره دي ، بلکه دا خبره مردوده ده ځکه که داشارې نه کول غوره وی نونبی کريم (صلی الله عليه وسلم) بـه اصلاً اشاره نـه وای کړې پـه داسې حال کې چې نبی کريم (صلی الله عليـه وسـلم) دپوره کمال ،وقار اوآرامۍ سره لمونځ اداء کاوه . »

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشهادت په ګوته داشارې کولو په اړوند دشهیدمیرزا مظهر«جان جانان (رحمة الله علیه) » فقهي څېړنې په داسې حال کې چې لارښودیې (رحمة الله علیه) دشهادت په ګوته سره اشاره کول منع کړی ؤ

شهید میرزامظهر(رحمة الله علیه) چې په (جان جانان) سره مشهورؤ او دحضرت مجددالف ثاني (رحمة الله علیه) له مهمو اوممتازو خلفاوو څخه ګڼل کېده چې له ده څخه دشهادت په ګوته سره داشارې دکولوپه اړه داسې پوښتل شوی دي :چې حضرت مجدد صاحب(رحمـة الله علیـه) دخپلـو مکتوبونوڅخـه دیـوه مکتوب لـه مخې دشهادت په ګوته سره داشارې کول منع کړي دي اوته په داسې حال کې چې لـه هغه مجددصاحب(رحمة الله علیه) سره زیاته مینه اوخواخوږي هم لرې خو دشهادت په ګوته سره داشارې په کولوباندې تاکئید کوې ددې خبرې علت څه شی دی ؟

میرزامظهر(رحمـة الله علیـه) ددې پوښـتنې پـه ځـواب کـې داسـې لیکلـي دي : «ماکـان لمـومن ولا مومنـه اذا قضی الله ورسوله امرأ ان یکون لهم الخیرة من امرهم ...»

ژباړه : « دهیڅ یومومن سړي اومومنې ښځې لپاره په یوه کارکې خیر نشته ترڅو چې الله (جـل جلالـه) اودهغه رسول (صلی الله علیه وسلم) دهغه کارپه کولوسره امر نه وي کړی . »

حضـرت مجددصـاحب(رحمـة الله علیـه) چـې دآنحضـرت(صـلی الله علیـه وسـلم) دسـپیڅلې لارې یـو پیـرو او نماینده دي او دخپلې طریقې اساس یې دکتاب الله اوسنتو پر پیروئ سره ایښی دی اوپه دې برخه کې ډیرو نورو علماء کرامو(رحمة الله علیهم) دشهادت دګوتې داشارې درفع کولو داثبات لپاره دصحیحواحادیثو او روایاتو دراوړلو پـه اساس ډیرې رسالې تـألیف کړې دي ، همدا راز حضـرت شاه یحیـی(رحمـة الله علیـه) دحضـرت مجـدد صـاحب(رحمـة الله علیـه) زوی هـم پـه دې اړه یـوه رسـاله لیکلې ده اوداسـې یـې پـه کښـې فرمایلي دي :

سنت په اجتهادباندې له نسخ کولوڅخه محفوظ دي اوکه څوک ووایـي چې دده (مجددصاحب) له لوري پراجتهادباندې ترک رفع(دشهادت دګوتې نه پورته کول) واقع شوی دي نو زه یې په ځواب کې داسې وایم چې : سنت په اجتهادباندې له نسخ څخه محفوظ دي او وروسته دهغه ثبوت په هیڅ حجت اودلیل سره مقبول اومعقول کېدلای نه شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوهمدارنګه میرزامظهر(رحمة الله علیه) داسې فرمایلي دي : دحضرت مجددصاحب (رحمة الله علیه) ددې دریغ اصلي علت د هند مملکت ته دکتابونو او رسالو نه رسیدل ؤ چې دهغه له نظرڅخه تیرشوی وای (تیرشوی نه دي) کنه نو ؛هیڅکله به یې دهغه دپریښودلو په باره کې څه نه وای فرمایلي. اوکه چېرې څوک ووایي چې ممکن حضرت مجدد(رحمة الله علیه) دحضرت درضادنشتوالی اودهغه څخه دورک شوی رسالت دپیداکولو اوپلټلو لپاره یې داعمل پرېښی وي ؟ زه وایم (میرزامظهر) چې دطریقت په چاروکې کشف اوپلټنه معتبرعمل دي اودشریعت په احکاموکې دلیل اوحجت نشته اوحضرت مجدد(رحمة الله علیه) دسنتوپه پرېښودلوسره په ډېرتحذیر سره داخبره کړیده په داسې حال کې چې هغه پخپله دحنفي مذهب پیروي کوله اوامام ابوحنیفه (رحمة الله علیه) دځینومسائلوپه اړه داسې ویلي دي : «اذاثبت الحدیث فهو مذهبی واترکواقولي بقول رسول صلی الله علیه وسلم .»

ژباړه : «کله چې دیو ې مسئلې په اړه حدیث شریف ثابت شي نوهغه زما مذهب دي اوله خپلې خبرې څخه درسول الله(صلی الله علیه وسلم) په قول سره تیریږم . »

نو ؛ په صحیحواحادیثوکې بایدتغیر رانه وړل شي ، په داسې حال کې چې دمجدد(رح) د مکتوب دپلټنې اوکشف په اړه هیڅ ډول غبرګون نه دی څرګندشوی ،هیله داده چې له هغه سره زمامخالفت دیوې کلي قاعدې له مخې چې دحضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) پرپیروي باندې ترنورو ترجیح ورکړل شویده بښې پایلې ولري . والسلام ، کلمات الطیبات :۲۸ مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په زړه پورې پلټنه

که څوک ووايي چې ولې دلمانځه په التحياتو کې« وحده لاشريک له» نشته ؟

په ځواب کې يې ووايه :

لومړی :

څرنګه چې دالتحياتوموضوع اوقضيه دمعراج په شپه په آسمان کې منځ ته راغلې داچې په هغه ځای کې دشرک ځای موجود نه ؤچې دهغه نفې په لفظي ډول سره صورت ونيسي .

دويم :

داچې د«وحده لاشريک له » معنی اومفهوم دشهادت دګوتې په اشارې سره عملا صورت نيسي په همدې خاطرد«وحده لاشريک له » محتوی عملا له ځان سره لري .

مفتاح الصلوة (۱۰۴) له معارج النبوة څخه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیوستونه

دحضـرت محمد(صـلی الله علیـه وسـلم) لـه سـنتوڅخه دپیـروئ اوپـه هغـه بانـدې دعمـل فضـایل ،دیني اوعقیدتي اوامر اومسائل په اعضاوو(غړیو) سره دسرته رسولوپه باره کې اړین پیوستونه :

ویل ،کول اونیت

دهرمسلمان شخص ویل ،کول اونیت هغه وخت دخدای(جل جلاله) په نزد ارزښت اواعتبارلري چې دحضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) دکړو وړو اوطریقې سره برابروي لکه چې حضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) فرمایلي دي :

«لاقول الا بالعمل ولاقول ولا عمل الابالنیة ولاقول ولاعمل ولانیة الاباتباع السنة.»

ژباړه : «دهیڅ ویلواوخبروګټه اوارزښت نشته مګرپه عمل سره همدارنګه هیڅ ویل اوعمل ارزښت نه لري مګر په پاک نیت سره ، هیڅ عمل اونیت ګټه اوارزښت نه لري مګرپه متابعت دسنتوسره . »

هو! هغه وخت چې یومومن بنده په پاک نیت سره په یوڅه اعتراف وکړي اوهغه عملا دالهي احکامومطابق اودرسول الله(صلی الله علیه وسلم) په متابعت اوسنت طریقې سره پای ته ورسوي اوپه هغه عمل وکړي نوپه دې صورت کې به دکوم فکراواندیښنې ځای نه وی پاتې شوی ، چې دغه مومن بنده دالله (جل جلاله) دبنده ګۍ د ادعاء په کولوکې بریالی شوی وي او دالله (جل جلاله) په نزد به یې درسول الله(صلی الله علیه وسلم) دشفاعت ډالۍ ترلاسه کړې وي .

اللهم وفقنابمتابعت سنن رسولک المکرم ولاتحرمنامن شفاعة (صلی الله علیه وسلم).

چه غم دیوار امت راکه داردچون تو پشتیبان

چه باک از موج بحرآنرا که باشد نوح کشتیبان

(سعدي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمونځ هغه وخت دکمال درجې ته رسیږي چې دزړه حضورپه کې منځ ته راشي

(لاصلوة الابحضورالقلب)

«عن علی (رضی الله عنه) ان الصلوة التی لا وسوسة فیها انما هی صلاة الیهودوالنصاری فان اللص لا یدخل البیت الخالي .» قطب : مخ ۲۲۱

ژباړه : «له حضرت علی(رضی الله عنه) څخه روایت دي چې له شک پرته هغه لمونځ چې په هغه کې وسوسه نه وي هغه دیهودو اونصاری وو لمونځ دی ځکه چې غل دغلا کولولپاره خالي کورته نه داخلیږي. »

غل اودلارې وهونکی هغه ځای ته ځي چې څه په لاس راوړي اوهدف ته ورسیږي .په همدې اساس کله چې شیطاني تاثیرات په هرحال اوپه ځانګړي ډول دلمانځه داداء کولوپه وخت کې دمومن بنده په زړه کې وروستی پایې ته ورسیږي بناً دشخصي احوال په غوښتنودلمونځ کوونکي حضورپه زړه اوذهن کې کمیږي اویاهم ورکیږي اودلمونځ کوونکي فکرپه بې پروایئ اولېږې خیالونوکې ځي دراز اونیاز اوزاریوله ګټواوښیګنوڅخه لیرې کیږي دلته لمونځ کوونکي ته لازمه ده چې دیوعملي کارپه لټه کې شي ،ترڅوحضوریې راغونډشي نودشهادت په ګوته سره اشاره کول کولای شي دلمونځ کوونکي دحضورلپاره زیات ثبات وبښي ، داشارې عمل لمونځ کوونکی دې ته آماده کوي چې دزړه حضوریې پیداشي یایې سم دلاسه دزړه حضورمنځ ته راوړي او دنوموړي لمونځ کوونکي لمونځ اوزارئ د(لاصلوة الابحضورالقلب) له تهدیدونو اوننګونوڅخه خوندي پاتې کیږي ،اوبالاخره ددې سنت عمل په ترسره کولو سره دلمونځ کوونکي عبادت اوطاعت دالله (جل جلاله) په لوی دربارکې قبول شي اودتهدیدونواوتکلیفونومخه به هم ونیول شي. بمنه وکرمه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په عبادتونو اوطاعتونوکې دزړه دحضورارزښت اومرتبه

«لایقبل الله من عبدعملاحتی یشهد قلبه مع بدنه...کل صلوة لایحضرفیها القلب فهی الی العقوبة اسرع. »

ژباړه :« الله(جل جلاله) دهیڅ یوبنده عمل اوعبادت ترهغه وخته پورې نه قبلوي ترڅو چې زړه یې له بدن سره حضور ونه لري هرلمونځ چې په هغه کې زړه حضور ونه لري دګناه لوري ته تلونکی دی. »

لوی خدای (جل جلاله) دخپلوبنده ګانوپه اعمالوکې دزړه عزم اوقوي اراده دمقبولیت اصل اومحورګڼلی دي اوپه دې اړه یې فرمایلي دي :

دبنده هیڅ عمل نه قبلوي ترڅوچې په هغه کې دزړه یوه قوي اومخلصانه اراده اوعزم (دزړه حضور) موجودنه وي اودبدن ټول غړي یې په هغه عمل سره شهادت اوګواهي ورنه کړي .

په همدې اساس څومره به ښه وي چې دالله (جل جلاله) هغه وحدانیت چې په ژبه یې ښکاره کوو په خپلوغړو(دشهادت په ګوته) سره دیوه پیداکوونکی خدای (جل جلاله) یوالی او وحدانیت هم ښکاره اواظهارکړو ،چې نوموړی عمل به دحضرت محمد(صلی الله علیه وسلم) داحادیثومفهوم اومحتوی افاده کړې وي اوبس.

یک شو وتوحید رامشهـــود کن

غایبش راازعمل موجــــود کن

لـذت ایمـــان فزاید درعمـــــل

مـرده آن ایمان که ناید درعمـل

(اقبال لاهوری)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقيامت په ورځ دبدن دهرغړي دکړو وړو شهادت اوګواهي

«اذاخرجت اول الآيات يعنې يوم القيامة طرحت الاقلام وجيئت الملايكةوشهدت الجوارح على الاعمال .. »

د ابوشکوربلخی (رحمة الله عليه) تمهيد.

ژباړه : «کله چې راښکاره شي دالله (جل جلاله) دقدرت لومړنۍ نښانې يعنې دقيامت ورځ نو وابه چول شي قلمونه ،رابه شي ملائکې اوشاهدي به ورکړي اندامونه په اعمالوددوی (دانسانانو) . »

لکه څرنګه چې دانسان دبدن دغړواعتراف دانسان په خپلواعمالوباندې دقرآنکريم په سپيڅلوآيتونو اودرسول اکرم (صلی الله عليه وسلم) په مبارکوحديثونوکې بيان شوی دی لکه چې الله (جل جلاله) په قرآنکريم کې داسې فرمايلي دي : «يَوۡمَ تَشۡهَدُ عَلَيۡهِمۡ أَلۡسِنَتُهُمۡ وَأَيۡدِيهِمۡ وَأَرۡجُلُهُم بِمَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ٢٤ » .

دالنورسورت (۲۴) آيت .

ژباړه :«په هغه ورځ چې ددوی ژبې اولاسونه اوپښې ددوی په عملونوشاهدي ورکوي ».

اوهمدارنګه رسول اکرم (صلی الله عليه وسلم) په يوه حديث شريف کې په دې اړه داسې فرمايلي دي :

«کماقال النبی (صلی الله عليه وسلم)...فی يوم القيامه...فيشهدعليه لسانه...وتقول يداه انا للحرام تناولت...عليه عينه ااناللحرام نظرت...» غالية المواعظ افندي.

ژباړه: «لکه څرنګه چې نبی کريم (صلی الله عليه وسلم) دقيامت دورځې په باره کې فرمايلي دي شاهدي به ورکړي په ده (انسان) باندې خپله ژبه دده اولاسونه دده وبه وايي زه دحراموته وغزولم اوپه ده باندې به سترګې شاهدي ورکړي چې په ماباندې دنامحرمو(ښځو) ته وکتل. »

دلوی خدای (جل جلاله) په يوالي اووحدانيت باندې شهادت اوګواهي ورکول په تيره بيا دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته سره چې داعمل دخلاصون دهيلو اودآخرت دسختيوڅخه دوتلولپاره دعبادت يوغوره اوباارزښته وخت اوفرصت ګڼل کيږي ، ځکه چې ددې عمل سرته رسول دزړه دارادې اوقصد يوانځورپه ګوته کوي چې دابه داعمالوپه کتاب کې ثبتيږي اوددې انځوراعمال به دمحاسبې پرمهال دډيرونيکيو اوحسناتوڅخه وشميرل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دالله (جل جلاله) دسپيڅلي ذات څخه په ظاهري او باطني غړيو سره دشرک نفې کول ځانګړی ثواب او ارزښت لري

«...فان قلت : لم قدم النفي على الاثبات فقيل : لااله الاالله ،ولم يقل : الله لااله الاهو ،بتقديم الاثبات على النفي ؟ اجيب: بانه اذانفي ان يكون ثم اله غيرالله فقد فر غ قلبه عما سوى الله باللسان ليواطى القلب ولبس مشغولا بشئ سوى الله عزاسمه فيكون نفي الشرک عن الله تعالى بالجوارح الظاهرة والباطنة.»تحفة الاعالى ملاعلى القارى(رحمة الله عليه) شرح ضوع المعالى شرح بدرالامالى على بن على اوشي(رحمة الله عليه).

ژباړه : «که څوک په اعتراض سره ووايي چې : د (لااله الاالله) په کلمه کې ولې نفې داثبات نه مخکې راغلې ده او ولې داسې نه دي ويل شوی چې (الله لااله الاهو) چې دلته اثبات دنفې څخه مخکې اومقدم ذکرشوی دي ؟ ځواب : کله چې په لومړي قدم کې باطل خدايان نفې شول اودانسان زړه دباطلوخدايانوڅخه فارغ اوبې پروا شواوله باطلو خدايانوڅخه دزړه دافارغيدل دژبې په واسطه سره ترسره شو ، نوکله چې ژبه له زړه سره موافقه وکړي ،زړه له باطلوخدايانوڅخه فارغ شي اوديوخدای (جل جلاله) لپاره ځانګړی شي نوپه دې اساس په ژبه اوزړه سره دشرک نفې منځ ته راځي يعنې له خدای (جل جلاله) څخه موشريک نفې کړهم په ظاهرکې چې ژبه ده اوهم په باطن کې چې زړه دي . »

تبصره(څرګندونه):

پورتنی بيان شوی عبارت په غړو اوجوارحو سره دالله(جل جلاله) دوحدانيت اثبات اوتائيد روښانه کړی دی که هغه په ژبه سره وي او که په لفظ سره وي اوکه هغه په زړه سره وي اويا په عملي شکل دبدن په يوه غړي سره بناً دشهادت په ګوته سره اشاره کول خوبيخي دنورعلى نور(لفظاً- قلباً-عملاً) په حساب کې راځي (الاشارةاشد على الشيطان من الحديد) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فعل اوعمل سره دشکرایستل اوحمدویل غوره دي ،په قول او ویلو سره دشکرایستلواو حمد ویلوڅخه

حمـد :

« هوفی اللغةالوصف ای الثناءباللسان ظاهرأوباطنأ علی الفعل الجمیل الاختیاری الواصل الی الحامد .

عرفأ : هوالفعل المبنی علی تعظیم المنعم من حیث انه منعم علی الحامد اوغیره فیتناول القول باللسان والفعل وهو العمل بالارکان باتیانه بافعاله دالة علی ذلک واعتقادبالجنان باتصافه بذلک ،

وقال بعض العارفین من السادات المحققین الصوفیة اهل الحقیقة وهو (الحمد) بالفعل اقوي منه بالقول لان افعال التی هی آثارالسخاوة مثلاتدل علیها دلالة قطعیة بخلاف الاقوال فان دلالتها وضعیة وقد یختلف عنها مدلولها.» تحفة الاعالی.

ژباړه : «داپه لغت کې په پټه اوښکاره سره په ژبه باندې صفت کول دي اودغه صفت دخدای (جل جلاله) دښایسته افعالو صفت دی کوم چې دشخص په اختیارکې وي اوپه عرف کې دغه شخص دحامد (حمدویوونکي) مصداق ګرځي ، یعنې دغه ښایسته فعل چې دانسان نه حامد جوړوي دهغه فعل څخه عبارت دي چې دانعام کوونکي دعظمت لپاره یې یوشخص سرته رسوي . ددې لپاره چې دغه انعام کوونکی په حمدویوونکي باندې نعمت اوانعام کړی دی اوداقول ژبې اوفعل دواړوته شامل دی اوفعل هغه کارته وایي چې په شکراوثناء باندې دلالت کوي . اوهمدارنګه په زړه کې هم په ثناء ویلوسره خو ؛ځینې صوفیان وایي چې حمد په فعل سره قوي دی له دینه چې په ژبه سره یې ووایې داځکه کوم افعال چې دسخاوت نښې اوآثاردي په سخاوت باندې قطعي دلالت کوي مګراقوال په ځینووختونوکې دخپلومدلولاتوڅخه خلاف وي یعنې یوسړی کله یوه خبره وکړي بلکه په عمل کې بل څه کوي . »

پورتنی عبارت ددې لپاره راوړل شو چې محققینوعلماءکرامو(رحمة الله علیه) عملي شهادت ،حمداوستاینه له قولي حمداوستاینې څخه ډیرغوره ګڼلې ده ځکه چې دشهادت په ګوته سره داشارې دعمل په ترسره کولو سره چې دلوی خدای (جل جلاله) دبې شمیره نعمتونودشکرنتیجې تحقق موندلی دی نوحتی په دې اړه ویلای شوچې ددغه وخت اوموقع څخه بله موقع اوغوره وخت نه موندل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دطب دپخوانیوعلماوو دڅېړنې پایله «دشهادت دګوتې اړیکه (نېردې والی) له زړه سره دبدن دنوروغړیوپه نسبت» اوپه دې اړونددنني طب دعلماوو نظریې

دطب پخواني پوهان (یوناني پوه طبيبان اوحکېمان) چې دځینوځانګړو اشخاصولپاره یې د ځینې ځانګړو خمیرو (ددرملني مخلوطونو) دجوړولواجازه ورکړې وه چې دغه مخلوطونه به دوی پخپله برابرول اونومورې مخلوطونه به یې دشهادت په ګوته سره ګډول په داسې حال کې چې ډېرنورمخلوطونه به دوی په خپلوزده کوونکو باندې په نوروعادي وسایلوسره ګډول ، مګرپه دې ځانګړې طریقې سره چې دشهادت په ګوته به یې ګډول یوه ځانګړې نتیجه اوپایله لاس ته راوړله اودوی به ویل چې دشهادت ګوته له زړه سره یوه قوي اړیکه لري «لکه چې امام مالک (رحمة الله علیه) مخکې داسې یادونه کړی وه» چې که چېرې په دغه ترکېباتوکې ناوړه ځیزموجود وي په دغه حال کې دهغه اثرسم دلاسه زړه اوذهن ته لازم وړاندېز اوخبررسوي ترڅودهغه دبدوپایلو څخه مخنیوی وشي ،اوهمداسبب دی چې نني اومعاصرطب هم ځان هغه ته ډېرنږدې کړی دی ځکه کله چې دزړه دضربان اوحرکاتوځرنګوالی اومعلومات دلاس دبند دنبض څخه اخیستل کیږي نواوس نومورې معلومات اوکېفیتونه انسان دسینې دقفس اودهغه له شاخخه په ورته اومشابه توګه لاس ته راځي ،همدارنګه نني طب دزړه ځرنګوالی دښې لاس دشهادت په ګوته سره دبدن دنوروغړواوبرخوپه ذریعه په غوره ډول سره تائید کړی دی. ان شاءالله ،اوهیله موداده چې دشهادت دګوتې په ذریعه شهادت اوګواهي ورکول دانسان دبدن دنوروغړوپه نسبت ډېرغوره اوباارزښته عمل وګڼل شي لکه چې نني اومعاصرطب دانسان دبدن دځینوناروغیو اوستونزو دپیژندنی اودرملنې لپاره دشهادت دګوتې دوینې له لارې دبدن دنوروغړوپه نسبت دیوې ښې نتیجې درلودل تائیدوي .

نوپه دې اساس سره ویلی شوچې دشهادت په ګوته سره داشارې کولوهدف اومقصددخدای (جل جلاله) توحید اویوالی دی اوبس . چې له زړه سره په مستقیمه توګه یوه ژوره اړیکه لري اودمخلص بنده په زړه اوبدن کې یوه باخوځښته ،رپیدلې اودالهي حیرانتیاؤ نه ډکه نړۍ منځ ته راځي اودالله (جل جلاله) دیوالي اویوازې پالنې مینه اومحبت ده ته په وار وارسره ثبات اوتقویت وربخښي لکه چې الله(جل جلاله) په خپل کتاب قرآنکریم کې فرمایلي دي : «إِنَّمَا ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ ٱللَّهُ وَجِلَتۡ قُلُوبُهُمۡ وَإِذَا تُلِيَتۡ عَلَيۡهِمۡ ءَايَٰتُهُۥ زَادَتۡهُمۡ إِيمَٰنًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمۡ يَتَوَكَّلُونَ ٢ » . دانفال سورت (2) آیت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه : «بیشکه خبره همداده چې واقعي مومنان هغه کسان دي کله چې یادکړی شي (دوی ته) دالله(جل جلاله) نوم نو ؛ ویرېږي ددوی زړونه اوکله چې پردوی باندې دالله(جل جلاله) آیتونه (کلام) ولوستی شي نوزیاتوي دغه (آیتونه) دوی لره ایمان اودوی پرخپل رب (پالونکي) باندې توکل (باور) کوي. »

الله جل جلاله په خپل سپیڅلي کتاب قرآنکریم کې په بل ځای کې داسې فرمایې :« ٱللَّهُ نَزَّلَ أَحۡسَنَ ٱلۡحَدِيثِ كِتَٰبٗا مُّتَشَٰبِهٗا مَّثَانِيَ تَقۡشَعِرُّ مِنۡهُ جُلُودُ ٱلَّذِينَ يَخۡشَوۡنَ رَبَّهُمۡ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمۡ وَقُلُوبُهُمۡ إِلَىٰ ذِكۡرِ ٱللَّهِۚ ذَٰلِكَ هُدَى ٱللَّهِ يَهۡدِي بِهِۦ مَن يَشَآءُۚ وَمَن يُضۡلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِنۡ هَادٍ ٢٣ » . دزمرسورت(٢٣) آیت

ژباړه :«الله (جل جلاله) ترټولوغوره کلام نازل کړی دي ،هغه کتاب چې آیتونه یې (یوله بل سره) ورته اوغبرګ(تکرارول یې خوند پیداکوونکي) دي ددغه په اوریدو دهغه کسانو پوستکې رپیږي چې دخپل رب څخه وویرېږي بیاددوی پوستکي اوزړونه په نرمیدوسره دالله(جل جلاله) یادته میلان کوي دا دالله (جل جلاله) هدایت دی(سمه لاره ده) چې ددې په وسیله چاته چې وغواړي لارښیي اوڅوک چې الله(جل جلاله) لار ورکی کړي نو هغه ته هیڅ لارښودنشته. »

اودریښتیني مخبر(صلی الله علیه وسلم) په قول چې وایي : «الاشارة اشد علی الشیطان من الحدید ».

دشهادت په ګوته سره اشاره کول په شیطان باندې داسې تاثیرکوي چې دهغه ټوله مبارزه چې دمخلص بنده دزړه دبې لارې کولولپاره یې پکاراچولې وی خنثی اوله منځه یې وړي اوداشارې دغه عمل دلمونځ کوونکي شخص غوښتنې اوزارئ دمقبولېت لوړودرجوته رسوي اودپاک خدای(جل جلاله) په واحد دربارکې دقبلېدو سبب جوړوي ترڅودنومورې بنده عبادت قبول اودلوی خدای(جل جلاله) په ځانګړې فضیلت کې واقع شي . بمنه وکرمه ونعوذ بالله من شرور الشیاطین وشرور انفسنا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته سره داشارې دکولوپه اړه داحنافوفقهاوو کرامو(رحمةالله علیهم) دڅېړنوخلاصه

دلمانځه په قعدوکې دالتحیاتودویلوپه وخت کې کله چې د **اشهـد ان** دترکیب تلفظ کوو نوباید خنصره (غچې ګوته) اوبنصره (په غچې ګوته پسې ګوته) راټولې کړو او منځنۍ ګوته دابهام (بټې) ګوتې سره داسې حلقه شي چې دابهام(بټې) ګوتې سره دمنځنۍ ګوتې په سربانډې واقع شي د **لااله** دتلفظ کولوپه وخت کې دشهادت ګوته پورته اود **الاالله**دتلفظ کولوپه وخت کې دشهادت ګوته ښکته اوخپل ځای ته یوسواوخپل پام دشهادت دګوتې دپورته کولو دلومړۍ مرحلې څخه پیل کړواودګوتوحالت اونظردقعدې تروروستۍ برخې پورې وساتو ،لکه څرنګه چې ذکرشوي حالتونه په لاندنیوشکلونو کې په لازمو توضیحاتوسره راوړل شوي دي ، ددې په څنګ کې دځینومعتبروفقهي مراجعویادونه هم کوو:

(ردالمختار- فتح القدیر- محیط –زاهدي –بحرالرائق –مبسوط –مجموعة الرسائل ابن عابدین (رحمة الله علیه)- مختارات النوازل صاحب هدایه (رحمة الله علیه)- تزیین العباده لتحسین الاشار ة ملا علی قاری (رحمة الله علیه) –مواهب الرحمن –مراقی ....)

داشهدان دتلفظ کولو په وخت کې دښي لاس ګوتې په لاندې حالت کې قرار لري .

اشهد ان

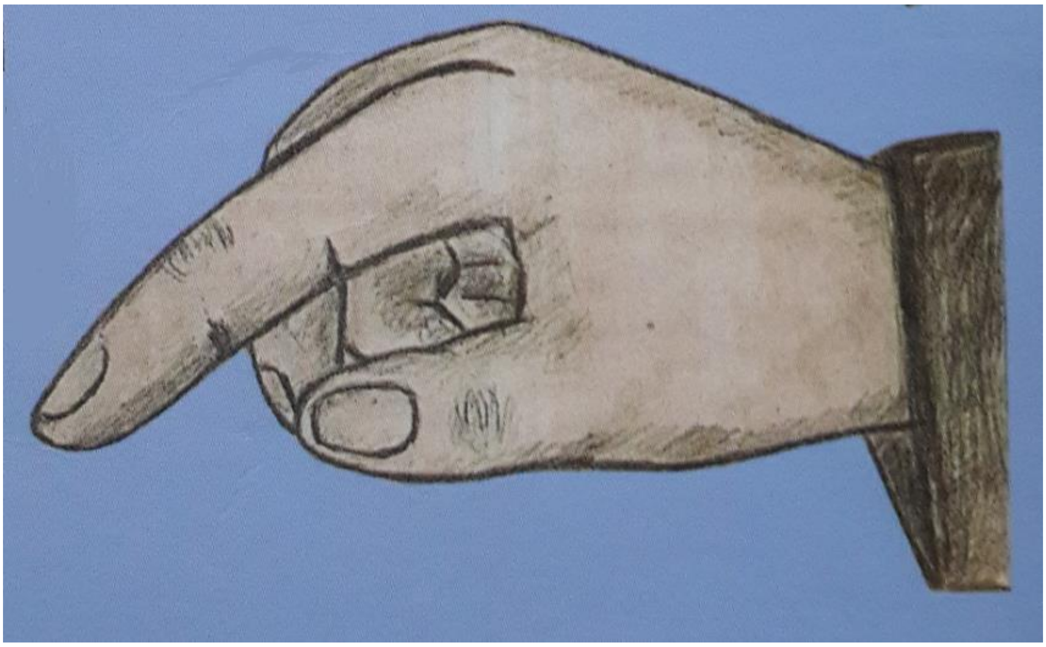

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلااله دتلفظ کولوپه وخت کې دشهادت ګوته پورته کیږي . لکه په لاندې شکل کې :

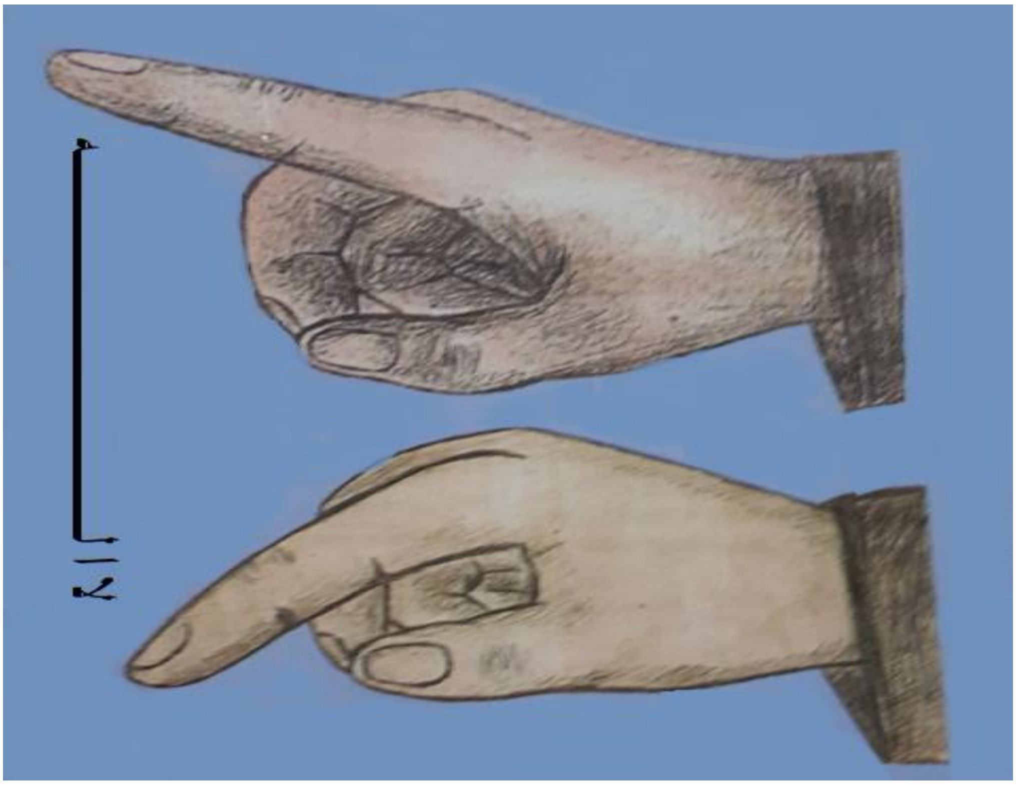

د **الاالـلـه** دتلفظ کولوپه وخت کې دشهادت ګوته په دې حالت په خپل ځای کې قرارنیسي . لکه په لاندې شکل کې :

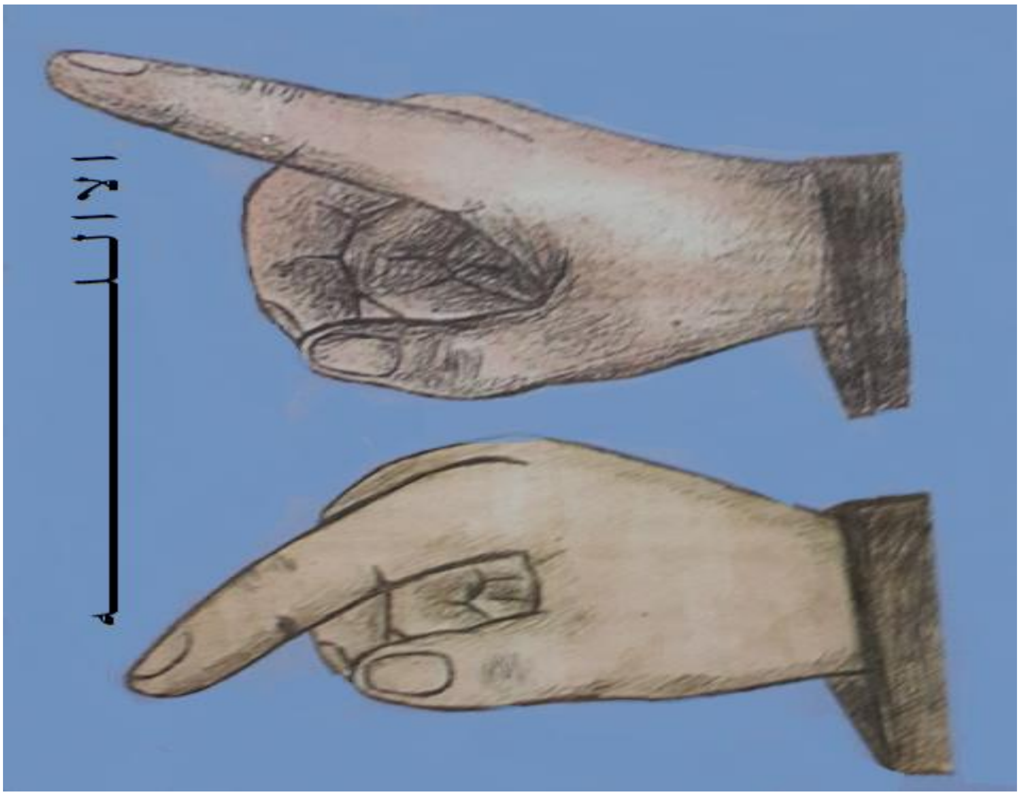

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقعدې تر وروستۍ برخې پورې ګوتې په لاندې حالت پاتې کیږي :

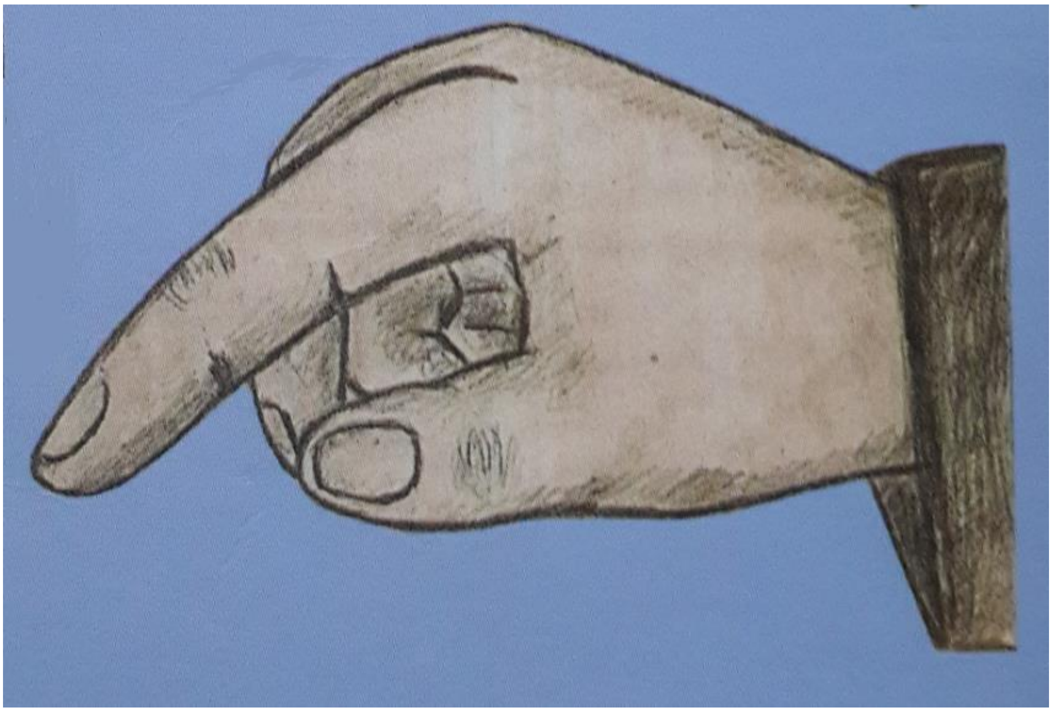

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته داشارې په اړه ضروري احکام اومسائل

1. لمونځ کوونکی بایددلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته اشاره کول دلمانځه له سنتونوڅخه وګڼي .
2. دقعدې دلومړۍ برخې یعنې دالتحیاتودویلوپه وخت کې د(وعلی عبادالله الصالحین) ترختم پورې باید ګوتې په لومړي مبسوط (هموار) حالت کې واقع شي .
3. د اشهد ان دتلفظ په وخت کې څلورنورې ګوتې دشهادت له ګوتې پرته په داسې طریقې سره چې وروسته بیانیږي راغونډې شي .
4. دخنصرې (غچی) اوبنصرې (په غچی پسې) دوې ګوتې راغونډې اودابهام (بټه) ګوته دې له منځنۍ ګوتې سره نوک په نوک حلقه شي اودشهادت ګوته دې په تړلي حالت کې وساتل شي.
5. دلا دتلفظ په وخت کې دشهادت دګوتې حرکت پورته خواته پیل کیږي اود اله دتلفظ په وخت کې دپورته والی آخري مرحلې ته رسیږي .
6. دالا دتلفظ په وخت کې دشهادت دګوتې حرکت ښکته خواته پیل کیږي اود الله دتلفظ په وخت کې دشهادت ګوته بیرته خپل اصلي ځای ته راوړل کیږي .
7. د لااله دتلفظ اودشهادت دګوتې دپورته کولومعنی اومفهوم په واقعي ډول دبل هرقسم معبود نشتوالی اونفې دلمونځ کوونکي په زړه اوذهن کې متصورکول افاده کوي اوهمدارنګه د الاالله تلفظ اودشهادت دګوتې ښکته کول خپل ځای ته چې معنی اومفهوم یې دالله (جل جلاله) وحدانیت اویوازې پالنه ده دمومن بنده په زړه اوذهن کې متصورکوي .
8. دشهادت په ګوتې سره داشارې دعمل دپای ته رسولونه وروسته لمونځ کوونکی بایدخپلې ګوتې دلمانځه ترپایه پورې په داسې ډول چې په څلورمه شمیره کې یې یادونه وشوه وساتي .
9. لمونځ کوونکی باید دشهادت په ګوته سره داشارې دکولودلومړۍ مرحلې څخه دقعدې تروروستۍ مرحلې پورې خپله پاملرنه اونظروساتي .
10. که چېرې لمونځ کوونکی دآسویلي یا ارګمي ددفع کولولپاره اویادنورو اړتیاوو له امله چې په لاس سره یې سرته رسوي بایدچې په چپ لاس سره یې ترسره کړي مګردلمانځه په نوروحالاتوکې دې ته ورته اړتیاوې په ښي لاس سره ترسره کولای شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

11. کـه څـوک دښـي لاس دشـهادت ګوتـه ونـه لـري پـه دې حالـت کې څرنګـه چې داشـارې کولووسـیله (دشهادت ګوته) نشته داشارې عمل له نومورې شخص څخه ساقط دي اوپه نوروګوتوسره داشاره نه کوي .

12. څرنګه چې دلااله الا الله کلمه په ټولوحالاتوکې په ځانګړې ټوګه دعبادت اوزاریو په وخت کې په پوره درناوي ،مد او اوږدوالي سره تلفظ شي ثواب اوبدله به يې زياته وي .

په همدې ترتيب دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته سره داشارې په وخت کې پورتنۍ کلمه په پوره درناوی ،مد اوپوره اوږدوالی سره تلفظ شي اودنومورې عمل سرته رسول دګوتې په منظمواوسمو حرکتونو ،مراتبواومراحلوسره سرته ورسيږي نولمونځ کوونکی به دپوره پوره اجراوثواب څخه برخمن شي اوشيطان ته به يوه سخته اودوام لرونکې ضربه وارده شوې وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته سره داشارې کولوپه اړونددځلورګونوامامانو اومحقیقوعلماءکرامو دنظریاتوخلاصه

دمحقیقوعلماءکرامولـه بحثونواوڅېړنوڅخه وروسته چې دشهادت په ګوتې سره داشارې دعمل په اړه یې کړې وې ددوی دنظریاتواو افکارونتیجه اوپایله چې په مجموعي ډول حضرت خاتم الفقها ءالمحقیقین السیدمحمدامین مشهورپه ابن عابدین (رحمةالله علیه) داسې بیانوي :

«ثم من ادلتها الاجماع اذلم یعلم من الصحابة (رضی الله عنه) ولامن علماء السلف خلاف فی هذه المسئله ولا فی جواز هذه الاشارة ولا فی تصحیح هذه العبارة بل قال : به امامنا الاعظم وصاحباه وکذاامامنا المالک والشافعی واحمدوسائرعلماء الامصاروالاعصارعلی ما ورد به صحاح الاخباروالآثار... »

ژباړه : «پس ! له دلائلوڅخه وروسته یې اجماع ده ځکه چې په دې مسئله کې له اصحابو کرامو(رضی الله عنهم) اوسلفوعلماء کرامو(رح) څخه اختلاف نه دی څرګند شوی اونه ددې په جوازکې کومه اشاره شوې ده اونه یې په صحیح والی کې کوم عبارت راغلی دی بلکه په دې اړه زموږامام اعظم اودده یارانو اوهمدارنګه زمونږامام مالک ، شافعی ، احمد(رحمة الله علیهم) اونورو جیدو علماوو هم دهغه څه په اړه ویناوې کړې دي کوم چې په هغه سره صحیح اخباراوآثار واردشوي وي . »

لیـدل کیـږي چـې داحنافوعلماءکرامو(رحمـة الله علـیهم) سـربیره داهـل سـنت والجماعـت درې نورومذهبونوعلماء کرام (رحمة الله علیهم) دشهادت په ګوته سره داشارې دعمل داثبات په اړه یوله بل سره متفق دي .

څرنګه چې ددوی په نزد کومه مسئله متفق علیه واقع شي مونږته داسې مفهوم راپه ګوته کوي لکه چې هغه موضوع له څلوروخواوو څخه په څلورودیوالونوسره احاطه شوې وي نوپه هیڅ صورت سره هیڅوک نشي کولای چې په نوموړې موضوع کومه نیوکه اواعتراض ولري اودغه موضوع به په خپلوحدودوکې خوندي سـاتلې وي اوکـه څـوک پـه هغـه بـاره کـې لـه ځانـه یـونظر اونیوکـه وړانـدې کـوي نودانیوکـه بـه دڅلورومذهبونودعلماءکرامو(رحمة الله علیه) له اجتهادیه نتیجې سره کاملاً ټکر ولري لکه چې حضرت امام طحاوي(رحمة الله علیه) دشرح معانی الآثارپه سریزه کې داسې فرمایلي دي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

«فاعلمـان المجتهدين(رحمـة الله علـيهم) بـذلوا جهـدهم فـى تحقيـق المسـائل الشـرعية وتـدقيق النظـائر الشرعية واستنبطوا احكام الفرع عن الادلة الاربعة فاتفاقهم حجة قاطعة.. »

ژباړه : «په دې پوه شه چې مجتهيدينودشرعي مسائلوپه تحقيق اوڅيړنه کې خپل کوښښ کړی دی ،دقيق اوشرعي مثالونه يې راوړي دي اوفرعي احکام يې له څلورګونودلائلو(مذهبونو) څخه راايستلي دي نوددوی اتفاق يوقاطع دليل دی. »

بناًباید دعلماوو له فیصلوڅخه چې په دې برخه کې يې کړې دي صرف نظر ونه شي اوپه هغه باندې نيوکه هم پيدانـه شي لکه چې محقيقوعلماءکرامو(رحمـة الله عليهم) دشـهادت پـه ګوتـه سـره داشـارې لپـاره خپـل دلايل داشارې دمانعينوپه وړاندې راوړي دي اوهغه ته يې په فقهي اواصولي بڼه (په نبـوي احاديثوسره) خپل ځواب ورکړی دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشهادت په ګوته سره داشارې دسنت والي دنفې کولو ځینې کمزوري دلائل

دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته سره اشاره کول د اشهدان لااله الاالله دويلوپه وخت کې په مطلق ډول سره سنت ده اماپه دې سربیره لیدل کيږي چې ځینې کسان دمختلفو ، ضعیفوعلتونواودلائلوپه اساس کوښښ کوي چې دشهادت په ګوته سره داشارې سنت والی نفې کړي حتی تردې چې معاذبالله هغه ته دبدعت وربښلوقصداواراده لري چې دهغې له جملې څخه دوه دلائل په لاندې ټکوکې بیانږي :

1.دحضرت مجددالف ثانی(رحمة الله علیه) ویناډلیل نیسي چې داحادیثوداضطراب په حکم سره یې دشهادت په ګوته سره داشارې کولوپه باره کې کړې ده ،اوکه مضطرب حدیث او یادهغه ديوې برخې تطبیق اوترجیح صورت ونه نیسي نوداضعیف حدیث دي ،لکه څرنګه چې اوس شاه صاحب کشمیري ،حضرت شاه محمدیحيې اومیرزامظهرجان جانان اوعلامه پانی پتي (رحمهم الله) په دې حکم کې له مجدد الف ثاني(رح) سره موافق نه دي اودده داحکم يې په هندوستان کې دحدیث اودهغه داوصولودعلم په پوره توګه نه خپرېدل ګڼلي دي اوپه حقیقت کې ددغه حدیثونو ترمنځ کوم ټکر وجودنه لري بلکه دوختونو او کړنو(افعالو) ترمنځ له اختلاف څخه يې سرچېنه اخیستې ده .

2.په ظاهرالروایت کې دغه مسئله نه ده راغلې چې نوموړې خبره اودهغه علت دعدیدي (شمیرنې) له وجود څخه مردود وي ځکه چې :

لومړی دظاهرالروایت په کتابونوکې دکومې مسئلې نه یادونه دهغه مسئلې په غلط والی باندې دلالت نه کوي بلکه له بله اړخه امام ابویوسف (رحمة الله علیه) دغه حکم په خپل کتاب(امالی) کې اوهمدارنګه امام محمد په خپل کتاب (موطاء) کې داسې بیان کړی دي چې دنادرالروایت په درجه کې قرارلري اوکله چې کومه مسئله دظاهرالروایت په کتابونوکې نه وي بیان شوې نو ؛ په نادر الروایت کې داعتبار وړده.

خوله ټولونه مهم دمجتهیدینو کرامو(رحمة الله علیهم) کلي قول دی چې وایي :

«اذاصح الحدیث فهو مذهبی مبین . »

ژباړه : «کله چې حدیث شریف صحیح شونو ؛هغه زماپه مذهب کې ښکاره دلیل دی . »

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداخبره ده چې امام اعظم (رحمة الله عليه) هم د«رفع الاصبع عند التشهد . »په سنت والي سره قائل دی ،نودائمه وو ځخه داحنافومذهب ددغه عمل دسنت والي بيان کړی دی ښه لادا چې دفتوا وو په کتابونواوداحنافودفقهې دمعتبروکتابونوپه شرحوکې هم دشهادت دګوتې دپورته کولوپه سنت ګڼلوترجيح ورکړل شوې ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځینې کتابونه چې دشهادت په ګوته سره اشاره کول په کې تشریح اوتائېد شوي دي

ردالمختار- بحررائق- فتح القدیر- نهرفایق – ذخیره –شروح الهدایه – کبیری – صغیری- املاءامام ابویوسف (رحمة الله علیه)- مشیخه امام محمد(رحمة الله علیه)-قسهاتی- شرح کیداني – شرح علی الاشباه والنظائر- تحفه – شمنی شرح مختصرالوقایه – محیط – منیة – المصلی- نهایه – واقعات- جامع الصغیر- مبسوط شیخ الاسلام – بدایع – ذخیره برهانیه –معراج الداریه –تبیبن شرح الکنز –ملتقط – نقایه – ظهیریه – قونویه- منیة المفتی- غررالافکار-مواهب الرحمن –شروح مجمع البحرین – سراج المنیر- فتح المنان –حاشیه –کنزغلام فخرالدین – فتاوی العزیزی – رساله شاه عبدالعزیز(رحمة الله علیه)-محمودالروایه – تحریر-برجندي – صراط المستقیم – منحة الخالق –العجاله فی تحقیق استنان اشاره – شرح معانی الاثار-رساله شاه یحیې بن مجدد-نمازکامل – حاوی – نورالایضاح –جوامع الاصول – رساله امام اجل متقی – مسائل طهارت ونماز – خزانة الروایات – جامع المضمرات – سراج المنیر- مطالب المومنین – حاشیه برجند ی – عینی دربنایه – امالة التنبهات – شرح زاهدي – طحطاوی – اجناس – مسلک المتقین – حقیقة المتقین –حقیقة المهتدي – شرح النقایه – کلمات الطیبات – امدادالمتقین علی تهناوی – عنایه – فتاوی ابن عبدالبر – موطاءامام محمد (رحمة الله علیه)- دررالبحار – معارف السنن – مشکوة المصابیح – مسلم – بخاری – آپ کامسائل – فتاوی دیوبند – فتاوی واحدي – احسن الفتاوی – اعلاء السنن – سعایه – نوازل ابولېث (رحمة الله علیه) غنیه – جلیه – تعلیق الممجد – کتاب فقه علی مذاهب الاربعه – مجموعه محمدعبدالحی (رحمة الله علیه) – رمزالحقایق – کفایه – رسائل الارکان – برجندي شرح النقایه – عینی التحفة – شرحی ملتقی – تاتارخانیه –رفع التردد فی عقدالاصابع عندالتشهد –مختارات النوازل – ایضاح شرح الاصلاح والناصری – حلیة المحلی شرح منیة المصلی – تعلیق الصبیح علی مشکوة المصابیح – مکتوبات هاشمی – مراقی الفلاح – تزیین العباده لتحسین الاشاره- عمده الرعایه – ضارم الهاشم –ارکان اربعه – بحرالعلوم – مکتوبات شاه فقیرالله - نافع الکبیر –مجموعه الرسائل – نفع المفتی – فصل الخطاب – نیل الوطار – بیهقی – حجة الله البالغه – فتاوی المحمودیه – فتح الوهاب – خیرالفتاوی – متانه – کفایة المفتی – جوهرة النبیره – شرح الیاس – ملتقط - نسائی – مجموع الزوائد – مسنداحمد – بذل مجهود- رحمت بیان – ابن ابی شیبه – شرح مذهب – ابوداود – موطاءامام مالک – معاجم طبرانی – سنن سعید ابن منصور- امالة الشبهات – مفتاح البشاره لاهل الاشاره – فتح ملهم –ثوبة الجدید –فقه اسلامي وادله – مرقات – اشعة اللمعات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دليکوال لنده پېژندنه

اندیشه توګـــرچه بود درخـوشـــاب   تابان نشـــود تا که نیـاید به کـتاب

ګرطبع نشد وبه دسترس مردم نفتاد   برقیست درخشنده ونقشیست برآب

دهـرات دلرغـوني اوزاړه ښـاردنبوي خرقې (ص) سـويل تـه دهـرات دتـاريخي ارګ (داختيارالـدين قلعې) تـه مخـامخ يـوه کوځـه چـې دخواجـه محمديوسـف رخبنـد (رح) پـه جومـات اوزيـارت سـره شـهرت لـري چـې همدادخواجه صاحب داوسيدلوځای له ځانګړو برکتي آثارو څخه برخمن دی نوموړی دخواجه ابوالوليد آزاداني (رح) اود احمد ابن ابی رجاء (رح) « دامام بخاري (رح) داستاذانوڅخه دی اودده په روايت سره په صحيح البخاري کې احاديث هم راوړل شوي دي » معاصرۀ اودهغه عاليقدر اصلي جومات هم همدلته موقعيت لري چې دخدای پالنې(عبادت) دڅلويښتو ورځو اوشپو خونه(چله خانه) يې هم په هغه کې ده چې تراوسه پورې (۱۳۸۹هـ ش) هم په خپل ځای کې پرته ده . له هغه وروسته ځينو قدرمنو لکه خواجه عبدالله انصاري (رح) هم په هغه کې څلويښت شپې اوورځې تيرې کړې دي اوپه دې وروستيوکلونوکې په هغه جومات کې دهيواد پياوړي عالم ،اديب اوشاعر شخص ښاغلي فضيلتمآب مولوي عبدالله (شفيقي) يوعلمي پراخ مرکز تأسيس کړيدی اوپه هغه که طالب العلمانو ته داسلامي علومو زده کړې ورکول کيږي .دنوموړې رسالې ليکوال ښاغلی عبدالرحيم فوزي(هروي) دمحمدامين (هروي) زوي اودګل احمد(هروي) لمسی چې په (۱۳۲۸ هـ ش) کال په همدې کوڅه کې زيږيدلی دی . اوپه (۱۳۵۲هـ ش) کال کې دهرات جامع شريف له عالي دارالعلوم څخه فارغ شوی دی . ددې رسالې ليکوال څوکلونه په ديني مدرسو اوښوونځيوکې طالب العلمانو او زده کوونکوته داسلامي علومو تدريس کړيدی ،چې په دې دوران کې يې ګڼ شميرکتابونه اورسالې ليکلې دي خو ؛ په دې وروستيوکې يې ديوه داسې مهم اومعتبر اثرليکلوته ملا وتړله چې دا اثردلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته داشارې دسنت د ژوندي کولولپاره يواړين امربلل کيږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دژباړن ژوندلیک ته لنډه کتنه :

نوم اوتخلص : نعمت الله پټانزی. **دپلارنوم :** شهید اسدالله صدیقي. **دنیکه نوم :** عبدالغیاث.

زوکړه :

نعمت الله پټانزی په (۱۳۶۷ه ش/۱۹۸۸م) کال کې دوردګو ولایت دسیدآباد ولسوالی دشنیز د درې دپټانخیلو په کلي کې په یوه درنه اودینداره کورنۍ کې زیږدلی دی .

زده کړې :

- لومړنۍ زدکړې یې ترشپږم ټولګي پورې دوردګو ولایت دسیدآباد ولسوالی دسعدیې په لومړنۍ ښوونځي کې ترسره کړې دي .
- منځنۍ اوثانوي زده کړې یې هم دوردګو ولایت سیدآباد ولسوالی دحضرت خالدبن ولید (رض) تکېې په عالي لیسه کې ترسره کړې اوله نومورې لیسې څخه په(۱۳۸۶ ه ش) کال کې په اعلی درجه (اول نومره) فارغ شو .
- دکانکورله آزموینې وروسته دهرات پوهنتون داقتصاداومدیریتي علوموپوهنځي ته بریالی شو ،اګرچې یوکال یې په دې تحصیلي دوره کې دځینوستونزوله امله ځنډراغی خوله نومورې پوهنځۍ څخه په (۱۳۹۱ه ش) کال کې په پوره بریالیتوب سره فارغ التحصیل شو.
- نعمت الله پټانزي په (۱۳۹۰ه ش) کال کې دمدیریت او تجارت (Business Administration) په څانګه کې دجرمني ددوست هیواد دهانس بنیاد(Hones Foundation) لخوادافغانستان دسوداګرۍ اوصنایعوله خونې څخه ترشپږمیاشتنیوعملي اونظري زده کړو وروسته تصدیق نامه لاس ته راوړې ده.
- نعمت الله پټانزي په (۱۳۸۸ه ش) کال کې دجمعیت اصلاح افغانستان داسلامي معارف له کورس څخه هم تصدیق نامه ترلاسه کړې ده.

آثار اولیکنې :

1. دلمانځه په قعدوکې دشهادت په ګوته اشاره (ژباړه ،همدا اثر) .
2. په اسلام کې درېږې حکم (ژباړه ،ناچاپ اثر) .
3. دپټان ننګ (شعري ټولګه ،ناچاپ اثر) .
4. ترمې اوښکې (دحمدونو او نعتونو شعري ټولګه ،ناچاپ اثر) .
5. دغیرت ځیره (دغازي شیرخان وردګ په ژوند او خاطرو هر اړخیزه څېړنه ، ناچاپ اثر) .
6. جیومتریک مفاهیم اوفورمولونه (ناچاپ اثر) .
7. رنګینې کرښې (دپوهنتون خاطرې ،ناچاپ اثر) .
8. ګڼ شمیرنورې مقالې چې د هیواد په بیلابیلو مجلو ،ورځپاڼو او ویب پاڼو کې خپرې شوې دي .

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library